

1 KORINI

Apunu Poru natere Korini ragidai mu okamaga yabiri tapu Oka gwede nene tapu ki kabuwai

Naiya ka apunu Poru natere Korini rabineya Iyesu e yonai ika dimawagawa tondawa manako iyapana ropani kawaya Iyesu sumamupu ko karako ka Iyesu sumapamawa ragidai mu paunamugu notababa dai wenawena.

Apunu Poru oka yau mu wade supasupatamana ki nana okapupu.

Oka debai empamana ki kabuwai

Parau *1:1-9*

Mu ewa nauwa idiwa *1:10-4:21*

Ridi yo apunu *5:1-7:40*

Suma ragidai ade pakasi ragidai *8:1-11:1*

Suma ragidai ewapuru idiwana ki nana *11:2-14:40*

Popoigamu ko ade kimamu ubumamu *15:1-58*

Puyo nakapamana ki nana *16:1-4*

Parau siyarai *16:5-24*

1-2 Wi sumaga eyaka mena Mamanuga God nene dibipiyamu ragidai ika natere Korini rabineya idiwu ki Mamanuga God wi winenibu da wi Keriso Iyesu e naureya e eya nene idiwana ki nana; Nau Poru ade nu sumanuga eyaka mena apunai Sotenisi mete kina oka yau wi bamagau okapemei.

Mamanuga God e ebo nuwaiya wainapupu da baganai ki pokere e winesinibu da Keriso Iyesu nau tonosini-yana da nau e upi kwaesugana ki nana. Iyapana gwedewau tawana tawana idiwu ki ubumu nu Kaiwawonuga siyamu, tagamu ke; ‘Kaiwawoni ke, kau iyasini’, iyapana gwedewau inako tagamu ki mu mete kina ka e iyapanaiyoma. E ka nu yo mu ewapuru Kaiwawonuga eyaka mena ki pokere nu karako wi kuduba nidimei yau kena.

³ Wi paerega ki denai bita wibo wadamana ko ki ka Mamanuga God e rikapupu deni mena wi wadinibu bagi. E ade nu Kaiwawonuga Iyesu Keriso mete kina karako wi waitanimoto da mu wi nene badidi kwaetagubu ki mibai wi naigida mena kataiwagi wetawetara ade nuwabagi rabineya idiwoi.

Mamanuga God e Keriso pokaiya nu wadinibu bagi

⁴ Keriso Iyesu pokaiya ka Mamanuga God wi wadinibu bagi ki pokere nau wi nene maramara e paraupakani. ⁵ Wi Keriso e naureya idiwu manako ki pokaiya ka wi yonaga yo wi kataiga yo wi iyaga kuduba ki supasupawena ade bagiwena.

⁶ Mibai, Keriso e yonai wi naiya wainamupu ki wi rabinagau supu tawawena witai nunupu, ⁷ ki pokere wi karako nu Kaiwawonuga Iyesu Keriso ade matarawagana nawanai idiwu ki ka wi gwede mo nene eba wainapiyoi. Mamanuga God iyapana iyamaga nene puyo ebo ebo tageyau ki puyoi kuduba ka e wi mete negebu kewowena. ⁸ E wi kwayubaniyono toginiyono tondono da mara siyarai baiyagisi. Nu Kaiwawonuga Iyesu Keriso

e marai ki baiyagisi ki ka wi paerega pa mena yabara yabara ubumuri. ⁹ Mamanuga God baididi gwaiyabawena ki kuduba e makeya makeya kwae-yogono. E wi winenibu da wi e Gubagai nu Kaiwawonuga Iyesu Keriso ki e mete ida wadewadewamana ki nana.

Iyesu sumapiyamu ragidai ewa nauwa idiwa

¹⁰ Kowaniyoma, nu Kaiwawonuga Iyesu Keriso e si pokaiya ka nau karako yona yau wi nidiyani teyateyama waina-pumuri; Ewa nauwa eba idiwoi ko wi badidi iwagamana ki ka wi kuduba mibipumuri were iwagi ade wi nuwaga notaga eyaka mena pokaiya notapiyoi kwaiwogoi idiwoi. ¹¹ Kowaniyoma, wainapumuri; Apunu Koroe e iyapanai-yoma dai nau bamaneya bautagubu nau sidimupu da wi paunagau ka wi dai kira kasiwaraiwagamu idiwu, ¹² mibai ka wi yona ebo ebo iwagamu. Wi dai iwagamu ke; ‘Nu apunu Poru e eweya kaigemei’. Ade wi dai iwagamu ke; ‘Nu apunu Aporosi e eweya kaigemei’. Ade wi dai iwagamu ke; ‘Nu apunu Pita e eweya kaigemei’. Ade wi dai iwagamu ke; ‘Nu ka Keriso e eweya kaigemei.’

¹³ Wi kuduba ka Keriso e naureya idiwu, ko e midi kwakwarepui ki wi bani purumupu ewanauwamupu bo? Ki ka eba nau Poru ripa korosi naureya wi nene posugubuwani. Ade ki ka eba nau sini pokaiya ki wi siruwaigubu. Ki pa mena. ¹⁴ Nau Mamanuga God parau-pakani da nau wi mo eba siruwani-buwani. Nau apunu Kurisipa yo Gaiyasi mu mena Iyesu e si pokaiya siruwa-tapuwani, ¹⁵ ki pokere wainapumuri; Wi

mo eba ubumuri iwagi ke; ‘Nu ka Poru e si pokaiya e nene siruwaigibi.’ ¹⁶ (O, nau notani gogawena; Nau apunu Sitepanasi e iyapanaiyoma mete siruwa-tapuwani ko nau iyapana dai mete siruwatapuwani bo pa mena ki nau naigida eba wainapakani.)

¹⁷ Keriso e ka eba nau iyapana siruwatamana ki nana tonosinibu ko nau e yonai bagi kawaya dimasugana ki nana nau tonosinibu. E eba nuwaiya nau naubo kataini pokaiya kabuwa-sugana ki nana ko e nuwaiya ka nau yona yau mena dimasugoni, suwogoni ke; ‘Keriso e ka ripa korosi naureya iyapana kuduba nu nene powena.’ Yona ki mena ka kasiyarai kawaya ki pokere nau eba nuwaneya yona kudubai dai dimasuwoogoni kwaenda Keriso nu nene powena ki kasiyarai pamenayagisi.

Mamanuga God e katai Keriso pokaiya matarapupu

¹⁸ Nau yona yau kawareya ade suwagani wainapumuri; Iya yawatai paeremupu kwakotagubu ragidai ki mu wainapiyamu da Keriso nu iyanuga nene ripa korosi naureya powena ki ka notababa yonai. Ko nu iya yawateya kaigemei ade Keriso ripa korosi naureya nu nene powena ki yonai sumapemei ragidai ki nu nene ka yona ki ka Mama-nuga God e kasiyarai matarawena ki kena.

¹⁹ Mibai, Mamanuga God e okai wagubu ke;

‘Iyapana gwedewau notapiyamu da mu gwedegwede kuduba kataimugu ki mu kataimaga ki nau giripani deni mena kewoyagisi.

Ade iyapana gwedewau wainapiyamu da mu ka notanotai ki mu nota-maga ki nau bodapani da gogayagisi.’

²⁰ Mamanuga God e inako wagubu, ki pokere katai ragidai ki mu denai badidi tagisi? Ade nota ragidai, ki mu denai badidi kwaetagisi? Ade waira yau notai ki kawareya deni deni kabuwa kasiwaratagamu idiwu ragidai ki mu bani idiwono? Pa mena. Mamanuga God e kwaewena ki pokaiya ka e nu kabuwanibu wetawetara da waira yau notai ka kuduba notababa mena.

²¹ E mena katai ka kawaya daganani esida ki pokere e yau kwaewena; Iyapana gwedewau mu mubo notamaga bo kataimaga pokaiya e kwaenepamana bananapamana wainapiyamu ki yawatai e deni mena bodapupu. Ko iyapana gwedewau iya yonai nu dimaigemei ki sumapamana wainapiyamu ki ka e uburoto deni mena mu iya tageni.

Iyapana dai tagamu da yona yau ka eba iya yonai ko notababa negeyau ki yonai. ²² Diyu ragidai mu tagamu ke; ‘Wi kunuma kasiyarai pokaiya matakira mo kwaiwagi eminiyamu were nu mibiniyamu.’ Ade iyapana kwaiyanai ragidai mu tagamu ke; ‘Wi kataiga ki kerarai nu kabuwanimuri were mibi-niyamu.’ ²³ Ko nu ka Keriso ripa korosi naureya powena ki mena yonai dima-igemei. Diyu ragidai mu ka yona ki eba wainapamana wainapiyamu ki pokere pisipisitamiyau, ade iyapana kwaiyanai ki mu tagamu da yona ki ka notababa yonai. ²⁴ Ko iyapana gwedewau, Diyu ragidai ade iyapana kwaiyanai ki Mamanuga God mu winetapu da

nu dimaigemei ki yonai mu sumapamana ki nana ki mu muga rabinamugu ka mu kataitagisi da yona yau ka Keriso e eya ki kena. Ade mu mete kataitagisi da Mamanuga God e kasiyarai ade e katai kuduba ka Keriso e mena pokaiya. ²⁵ Iyapana tagamu da Mamanuga God e yonai ka notababa yonai, ko wainapu-muri; Notababa yonai ki katai ka kawayaya esida. Iyapana kaina kuduba nu katainuga ka e katai kobaiya marai munta erida. Iyapana tagamu da Mamanuga God e badidi kwaewena ki ka eba gwede kawayaya mosi, ko wainapumuri; E kwaewena ka kawayaya daganani esida. Iyapana mu mubo notamaga pokaiya wainapiyamu kwaetagamu ki kuduba ka poi.

²⁶ Kowaniyoma; Mamanuga God wauneya wi nene wagubu sumamupu makeya wi badidi maba idiwa ki wi wainapumuri. Iyapana waira yau notai mena wainapiyamu ragidai mu yabu-mugu ka wi paunagau katai nibadi kataimugu ragidai eba ropani, ade wi paunagau ka iyapana kawakawai eba ropani, ade wi wenaga rabineya ka iyapana eba ropani mu simaga kaya-wena. ²⁷ Ko iyapana waira ki notai pokaiya wainapiyamu da mu ka katai nibadi kataitagubu ragidai ki mu midimama waditamana ki nana ka Mamanuga God nu 'notababa' ragidai winenibu. Ade iyapana waira yau notai pokaiya wainapiyamu da mu ka kawakawai kasiyara ragidai ki mu midimama waditamana ki nana ka Mamanuga God ubupu nu pakasi kasiyaranuga pa mena ragidai winenibu tenibu e eya nene nakanibu. ²⁸ Iyapana waira yau notai wadamu doko ragidai ki mu nu eminiyamu

nu ka pa tawa ragidai gwede mo eba katainugu ki pokere mu ubumu nu waigubaniyamu. Ko gwedegwede kuduba mu waina-piyamu da kawayaya ki kaupana ki nana ka Mamanuga God ubupu tawa ragidai nu winenibu. ²⁹ E kwaewena ki pokaiya ka iyapana mo eba uburoto Mamanuga God yabareya e eya si tepapoto noda gongomuyagisi. Pa mena. ³⁰ Ko Mama-nuga God e wi tenibu Keriso Iyesu e naureya wi nakanibu ki pokere karako ka Mamanuga God nu katainuga negebu ki ka Keriso e mena. Keriso pokaiya ka e iyapana bagi supasupai nu nidiyau. Keriso e mena pokaiya ka e tenibu e eya nene nakanibu ade gwede umanibu dokodoko ki e Keriso pokaiya rikapupu kewowena. ³¹ Ki pokere Mamanuga God e okai wagubu ke; ‘Iyapana nima noda gongomuwegana wainapiyau ki ka e eya badidi kwaewena ki nene eba noda gongomuyogono ko nu Kaiwawonuga badidi e nene kwaewena ki pokaiya e noda gongomuyogono ka baganai.’

2

¹ Kowaniyoma, karako nau niya sisiyani suwagani wainapumuri; Nau naiya wi bamagau bausugubuwani makeya ki ka nau Mamanuga God e yonai wekewekei ki mibai kabuwasinibu ki yonai wi nidiyana ki nana ika bausugubuwani. Ko nau uburekeya dimasugekeya ki ka nau eba iyapana dimadimai yona nibadi kataimugu ragidai yona kwekwe wirawira tagamu ki mu maba suwegekeya. Pa mena.

² Nau wi paunagau uburekeya ki nau nota yau mena notapekeya; ‘Yona kudubi kwaki ki nau

kamadani ko Iyesu Keriso e mena yonai ade e ripa korosi naureya powena ki mena sisiyai nau suwogoni.’ ³ Nau inako notapekeya ki pokere nau wi bamagau bausugubuwani ki ka nau niya kasiyarani pa mena. Nau kudu wainapekeya didigurani mete wagawa. ⁴ Nau uburekeya dimasugekeya ki ka eba nau naubo yonani bo nau naubo kataini pokaiya wi notaga wirawagana sumaigamana ki nana kwaesugekeya. Pa mena. Nau Mama-nuga God e eya Keyai ki kasiyarai pokaiya dimasugekeya manako wi e kasiyarai kawaya ki matarawagawa empamawa. ⁵ Nau inako kwaesugekeya ki mibai ka nau nuwaneya wi sumaga Mamanuga God e kasiyarai matarawena emupu ki mena kawareya ukworono ko eba iyapana kaina mu kataimaga kawareya ukworono.

Mamanuga God e katai

⁶⁻⁷ Ko iyapana sumamaga bebeda maba irawawena ragidai ki mu bama-mugu ka nau katai badidi wadubuwani ki yonai mete dimasugakani umakani. Nau badidi kataisugubuwani ki ka eba waira yau e notai ko ki ka Mamanuga God e eya katai ki e kunuma waira yamanapupu makeya wekepupu yabada da karako ki yonai. Naiya ka waira yau e notai kawayawagawa yarawa ade waira yau kawakawai ragidai nota ki mena wadumupu doko kwaetagamawa. Ko karako ka nota ki e kasiyarai mareyawagau surau. Mama-nuga God e ebo katai wekewekei ki e ororeya mena nu nene winepupu tapu da nu ki pokaiya e taneya e mete idiwana ki nana, katai ki yonai ki nau karako

dimasugakani umakani. ⁸ Waira yau kawakawai ragidai mu ka katai ki eba kataitagubu. Mu kataitagumpena ki ka mu eba ubumpena tanai wadubu matara apunai nu Kaiwawonuga ki ripa korosi naureya minimpena poyo.

⁹ Ko Mamanuga God e okai wagubu ke; ‘Mamanuga God e nota kwarikwarisi-piyamu ragidai ki mu nene e badidi winepupu tapu, ki ka iyapana mo naiya e yabere eba empupu, ki ka iyapana mo naiya e wenagere eba wainapupu, ade ki ka iyapana mo naiya e notai pokaiya eba bananapupu.’

¹⁰ Iyapana naiya badidi eba emupu bo wainamupu bo notamupu ki ka Mamanuga God karako e eya Keyai pokaiya matarapupu nu kabuwanibu.

Gwedegwede kuduba ka e eya Keyai ki empiyau ade matarapiyau. Mamanuga God e eya nuwai notai wekewekei ki e mete empiyau. ¹¹ Nau keyakeyai mo suwagani wainapumuri; Nu iyapana kaina ki nu kowanuguma mu nuwa-maga notamaga ki nu eba empemei. Ridi bo apunu e rabineya badidi waina-piyau ki ka e ebo keyai ki e mena kataiya. Ko ki maba, nu iyapana kaina ki ka Mamanuga God e nuwai notai mo nu eba kataigibi. Mamanuga God e eya Keyai ki e mena ka Mamanuga God e nuwai notai ki kataiwena.

¹² Nau keyakeyai suwagubuwani ki mibai ka yau kena; Nu ka eba waira yau notai ki keyai wadimipi ko nu ka Mamanuga God e eya Keyai nu bamanugu tonopupu ki wadimipi nu rabinanugu tondau. Ki pokere gwedegwede kuduba ki e nu

nene kwaewena puyo deni mena negebu ki ka e eya Keyai pokaiya nu kabuwanibu kataigibi.

¹³ Ki pokere Mamanuga God e Keyai tagebu ragidai ki mu bamamugu nu iyanuga yonai mibai matarapamana ki nana ka nu eba waira yau katai ki yonai iwegemei ko Mamanuga God e ebo Keyai nu badidi kabuwaniyau ki yonai nu makeya makeya mena iwegemei. ¹⁴ Iyapana gwedewau mu rabinamugu Mamanuga God e Keyai pa mena ki ka e Keyai badidi kabuwatamiyau ki mibai mu eba wainapiyamu. Mamanuga God e Keyai ka mu rabinamugu pa mena ki pokere mu badidi wainapiyamu ki ka mu notababa tageyau. Nu iyanuga yonai mibai ki ka Mamanuga God e Keyai ki e mena matarapiyau ki pokere iyapana nima e rabineya Mamanuga God e Keyai pa mena ki ka e babayagisi yona ki mibai eba wainapoto. ¹⁵ Iyapana nima e rabineya Mamanuga God e Keyai tondau ki ka e Keyai ki pokaiya kataiyagisi da bagi ka bani kena ade berokoi ka bani kena. Iyapana mo eba uburoto e wereyakaurapoto. Pa mena. ¹⁶ Mamanuga God e okai wagubu ke; 'Iyapana nima Mamanuga God e notai kataiya? Ki pa mena.

Iyapana nima Mamanuga God siyoto kabuk-abuwa? Ki pa mena.'

Mamanuga God e okai inako wagubu, ko wainapumuri; Nu ka Keriso e eya notai wadimipi ragidai.

3

Mamanuga God e bigabigai kwaigemei ragidai

¹ Kowaniyoma, iyapana gwedewau Mamanuga God e Keyai mu rabina-mugu tondau mu bama-mugu nau badidi kabuwasugakani umakani ki wi bamagau nau inako eba kabuwasugu-buwani mibai ka wi sumaga ka eba ragiragiwena. Wi ka munu wawayai maba idiwa. Wi notaga ka waira yau notai notapiyamu ragidai ki mu nota-maga maba, ² ki pokere munu wawayai amu mena kubamu ki maba nau amu mena wi negeyekeya ko bani ragiragi wi eba negeyekeya mibai ka wi bani ragiragi kupamana ki marai eba bauwena. Karako ka wi bani ragiragi kupamana marai ki ororeya mena bauwena, ³ ko wi watagau mena idiwu. Wi nuwaroro yo kira kasiwara kwaiwagamu ki ka wi iyaga iyapana waira yau notai wadamu doko kwaetagamu ragidai ki mu iyamaga maba wainapakani. ⁴ Wi dai iwagamu ke; 'Nau ka apunu Poru e eweya kaya-sugakani.' Ade wi dai iwagamu ke; 'Nau ka apunu Aporosi e eweya kayasugakani. Wi inako iwagamu ki ka wi waira yau notai wadamu doko kwaetagamu ragidai ki mu maba kwaiwagamu wainapakani.

⁵ Wainapumuri; Apunu Aporosi, e ka nima? Ade nau Poru ka nima? Nau nidiyani wainapumuri; Nu ka Kaiwawo-nuga nu upinuga winepupu negebu ki makeya makeya e bigabigai kwaigemei ragidai. Nu e bigabigai kwaigemeya ki pokaiya ka wi e sumamupu. ⁶ Nau momai upuwani ade apunu Aporosi e nau ewaneya bauwena kokora ki awana sipiyawa ko Mamanuga God e kasiyarai pokaiya ka kokora ki rabineya bani wenatagubu mibai kipu. ⁷ Momai urau apunai ade awana sipiyau apunai ki mu ka asusu. Ko nima kwaewa-

gau pokaiya bani mibai kirau e ka eba asusu. Ki ka nu Mamanuga God e ebo mena ki kwaewagau. ⁸ Mamanuga God e yabuiya ka momai urau apunai ade awana sipiyau apunai ki mu ka ebo ebo. Mu upi badidi kwaetagamu ki denai ka e uburoto mu puyomaga makeya makeya tageni. ⁹ Nu ka e nene ewapuru dibimipi upigemei ragidai ko wi ka e kokorai.

Ade nau keyakeyai mosi suwagani ka yau kena; Wi ka Mamanuga God e tawai. ¹⁰ Mamanuga God puyo tegebu ki pokaiya ka nau tawa ki bebedai nunupuwani. Nau bebeda ki asusu eba nunupuwani ko tawa wadamu katai-mugu ragidai badidi kwaetagamu ki maba nau tawa bagipuwani. Iyapana dai ki nau ewaneya bautagubu bebeda nunupuwani ki kawareya tawa wadamu. Ko wi eyaka eyaka tawa badidi maba wadamana ki wi naigida mena empiyoi were kwaiwogoi. ¹¹ Mamanuga God e ororeya mena Iyesu Keriso winepupu wowo bebedai maba kaupupu ki pokere iyapana mo eba baiyagisi wowo bebedai kudubai mosi kaupoto. ¹² Iyapana dai ka bowa yamayamapiyau bo bowa bagibagi ebo ebo bebeda ki kawareya tawa wadamu ko iyapana dai ka tawa ki ripa yo wiwirowa yo gwadagara pokaiya wadamu. ¹³ Nu eyaka eyaka upi supasupai kwaigemei bo upi kwaigemei siyasiya ki nu aita ewa Keriso e marai baiyagisi ki makeya mibai matarayagisi empamu. Mara ki makeya ka mata nonarai nu eyaka eyaka upinuga uroto manako mata ki pokaiya ka nu upinuga bagi bo eba bagi ki nu yabunugere empamu. ¹⁴ Iyapana nima bebeda kawareya tawa wadubu ki mata urabu

ko eba urabu rerewara ki ka iyapana ki denai puyo bagi mo yadini. ¹⁵ Ko iyapana nima tawa wadubu ki mata urabu rerewara ki ka e puyo mo eba yadini ade e upi badidi kwaewagawa ki kuduba gogayagisi. Ko e eya ka eba gogayagisi ko e iyapana mata urana kwaewagawa wadumupu paere ki maba pa tondono.

¹⁶ Wi wiga ka Mamanuga God e tawai bagi kawaya ade Mamanuga God e eya Keyai wi rabinagau tondau, ko ki wi wainapiyamu bo pa mena? ¹⁷ Iyapana nima Mamanuga God e tawai ki giripono ki ka Mamanuga God denai e mete giripoto. Mamanuga God e tawai ki ka e eya nene mena, ko ade wainapumuri; E tawai ki mibai ka wiyo.

¹⁸ Ki pokere naigida mena kwaiwogoi kwaenda wi wiga kerapu wadewade-iwagi. Nima mo wi paunagau wainapiyau da e waira yau katai nibadi naigida mena kataiwena wetawetara ki ka e kwarisi-yagisi 'notababa' apunai maba tondono da ki pokaiya ka e katai mibai kataiyagisi. ¹⁹ Waira yau katai wadamu doko ragidai badidi wainapiyamu da ki ka katai kawaya, katai ki ka Mamanuga God e yabuiya ki ka notababa e katai. E okai mosi wagubu ke; 'Iyapana gwedewau mu mubo kataimaga pokaiya yabara kawakawaratagamu idiwu mu kataimaga ki pokaiya ka Mamanuga God mu muga tapitamini.' ²⁰ Ade e okai mosi wagubu ke; 'Nu Kaiwawonuga e kataiya da waira yau notai notapiyamu ragidai ki mu kataimaga ka mugu.' ²¹ Ki pokere kowaniyoma; Iyapana kaina mu simaga ki wi eba tepapumuri bo yabara kawakawaraiwagi.

Wainapumuri, gwedegwede kuduba ka wi nene; ²² nau Poru ka wi nene, apunu Aporosi ka wi nene, ade apunu Pita ka mete wi nene. Waira kuduba ka wi nene, iya kuduba ka wi nene, po ka wi nene, ade mara karako ade mara ewa ki kuduba mete wi nene. ²³ Ko wi wiga ka Keriso e nene ade Keriso e ka Mamanuga God e nene.

4

Keriso e tonotapu ragidai

¹ Wi nu eminiyoi ki nau nuwaneya wi notaga inako yogono ke; ‘Mu kuduba ka Keriso e biga-bigaiyoma. Mamanuga God e katai mibai naiya wekepupu ki e mu idamugu tapu da mu katai ki matarapamana ki nana.’ ² Ko wainapumuri; Iyapana gwedewau bigabiga upi inako kwaetogomono ki mu kawaimaga badidi yagisi ki mu eba paerepomoto ko makeya makeya mena kwaetogomono. ³ Wi nau nene badidi wainapiyamu? Nau bigabiga upi ki naigida mena kwaesugakani bo pa mena? Nau nidiyani wainapumuri; Wi bo iyapana dai ki ubumuri waira yau notai pokaiya nau upini nene pari wirawirasinimuri ki ka nau wi yonaga ki eba wainapani. Ade nau niya badidi sidisugani ki nau mete eba wainapani. ⁴ Nau niya rabinaneya sidiyau kabuwa-siniyau da nau paere mo eba kwaesugu-buwani, ko nau eba suwagani ke; ‘Nau ka supasupai.’ Nau inako eba suwagani mibai ka nu Kaiwawonuga e mena aita ewa uburoto e idai gurai nau naurineya ugwadisininyoto ragiragi, yagisi ke; ‘Kau supasupai kwaenugeya’, bo yagisi ke; ‘Kau paerepiyeya.’ ⁵ Paerepemei bo eba paerepemei ki matarapana

marai wine-pupu tapu ki karako eba bauwagana kena ki pokere nawanaiwogoi ko iyapana bagi bo berokoi ki wi karako mu eba tadeyoi. Nu Kaiwawonuga ade wirayagisi baiyagisi makeya ki ka e mena uburoto nu eyaka eyaka nu rabinanugu badidi notapemei wekepemei ki matarapoto ade nu eyaka eyaka badidi kwaigibi ki kerarai e mete matarapoto. Mara ki makeya ka Mamanuga God nu kuduba eminiyoto manako nu badidi kwaigemeya kebomeya ki pokaiya ka e makeya makeya nu mamamanuga yagisi.

⁶ Kowaniyoma, wi bagiga nene ka nau keyakeyai apunu Aporosi mete kina nu naurinugu suwegekeya. Wi keyakeyai ki mibai wainapumuri ki ka iyapana oka mo tamupu ki mibai wi mete wainapu-muri. Mu oka yau okamupu, tagubu ke; 'Wi gora paupui ki makeya mena kwaiwagi.' Ki pokere wi wibo notaga pokaiya eba iyapana mosi e si esida tepapumuri ade eba iyapana mosi e si erida kaupumuri.

⁷ Kau nima waina-piyei da kau ka esida ki kau badidi maba katinugibi da kau ka esida ko kau kowagiyoma mu ka erida? Gwede-gwede kuduba kau bamageya ki Mama-nuga God kau negebu bo pa mena? Nau nidiyani wainapi; Gwedegwede kuduba kau bamageya ki ka Mamanuga God kau puyo pa negebu ki pokere kau gwede nana noda gongomonugei?

⁸ Wi bani wainapiyamu da wi bamagau ka baganai. Wi bani waina-piyamu da wi keyaiga puyoi kuduba ka wi bamagau posiwena. Wi bani waina-piyamu da wi ororeya mena kawakawagigubu ko nu ka pa mena. Kapore. Nau ni-

diyani wainapumuri; Nau nuwaneya po wi mibai kawakawaigumpena da nu yo wi ewapuru mena kawakawaigumpena.

⁹ Nau nota yau wainapakani; Wata siyarai ka Mamanuga God e tononibu ragidai nu negebu. Iyapana ubumu berokoi kwaetagamu ragidai tetamiyamu iyapana kuduba yabumugu namu-tamiyamu ki maba ka nu mete kina inako kunuma aneyai ade iyapana kuduba mu paunamugu ubumei da mu nu eminimana waigubanimana ki nana. ¹⁰ Keriso e nene ka iyapana ubumu notababa ragidai nu nidiyamu, ko kataina, wi ka bani Keriso pokaiya katai nibadi kataigubu ragidai. Nu kasiyara-nuga ka pa mena, ko kataina, wi ka bani kasiyara ragidai. Iyapana nu sinuga kaupiyamu, ko kataina, wi siga ki mu bani esida tepapiyamu. ¹¹ Naiya mena kebomeya da karako ka nu mibi wetei awana gobanuga wagau iwei. Nu ka yopeyopei ade nu gwedegwedenuga ka tegetegeri. Iyapana nu nuniyamu ade siwakekeniyamu tawa tawa igida yauda asusu ukwepemei iwei. ¹² Nu nubo idanuga kasiyarawagau ade muya nunumei ki pokaiya ka nu kupemei iwei. Iyapana nu kowaga nidiyamu bo kiraniyamu ki ka nu denai mu eba kiratamemei ko nu ubumei mu wadi-tamemei bagi. Iyapana nu giriniyamu pasuniyamu ki ka nu eba taganugere wiraiyamei ko nu bita makari ki kobaiya teteigemei. ¹³ Iyapana nu weryakaura-niyamu ki denai nu yona bagi mena mu tademei. Nu naiya mena kebomeya da karako ka iyapana yabumugu ki ka mu mugu yo kokowai nu nidiyamu.

¹⁴ Nau yona yau wi bamagau oka-pakani ki ka nau eba wi midimama negeyana ki nana oka-pakani. Wi ka nau mununiyoma mibai. Nau nuwaneya po wiyo ki pokere wi notaga wadana papara da wi kataigamana ki nana ka nau oka yau okapakani. ¹⁵ Wi iyaga Keriso e naureya idiwu ki ka wi rapaniyamu ragidai ropani kawaya eba iyabapamana makai bani ika mete kina. Baganai, ko wi mamaguma ka eba ropani ko nau niya mena. Keriso Iyesu e yonai bagi kawaya ki nau wadubuwani yabiri wi bamagau bausugubuwani nidibuwani ki pokere wi mamaga mibai ka nau.

¹⁶ Nau suwagani ki wi naigida mena wainapumuri; Nau wi bamagau badidi suwegekeya bo kwae-sugekeya ki maba wi mete inako iwogoi kwaiwogoi. ¹⁷ Wi inako kwaigamana ki nana ka nau nuwaneya po gubagani Simosi wi bamagau tonopakani. Nu Kaiwawonuga badidi wagubu ki mo e eba kamadubu ko makeya makeya kwaewagau. E wi bamagau baiyagisi ki ka nau iyani Keriso naureya badidi maba tondekeya emisimawa ki e wi wenaguga ade yadini papara wi kabuwaniyoto. Nu badidi maba inako idiwana yonai ki nau uburakani nu sumanuga eyaka mena Mamanuga God nene dibipiyamu ragidai tawana tawana idiwu ki mu kabuwatamakani ade keyai mete matarau kwaesugakani umakani.

¹⁸ Wi dai bani wainapiyamu da nau garugaru wi bamagau eba bausugani ki pokere wi yabara kawakawaraiwagamu idiwu. ¹⁹ Ko nu Kaiwawonuga e waina-piyau da baganai ki ka nau wau-nitau ika bausugani manako iyapana gwedewau yabara kawakawaratagamu idiwu ki mu emita-

mani. Mu yona mena tagamu bo mibai mete kwaetagamu ki nau mu kasiyaramaga empani, ²⁰ mibai ka iyapana gwedewau Mamanuga God e gari rabineya kaiwana e kasiyarai pokaiya idiwana wainapiyamu ki ka mu eba pa yona mena togomono ko e kasiyarai pokaiya mibai mete kwae-togomono. ²¹ Nau manuniyani; Nau wi bamagau ika bausugani ki wi nuwagau badidi wainapiyamu? Nau auda pokaiya wi wadiniyani supasupa bo nota kwarikwarisi ki notai pokaiya giyansu mena wi wade supasupaniyani?

5

Apunu mosi e kabarai mete iwa

¹ Mibai, nau yona wainapuwani da wi paunagau ka iyapana mosi taku maba kwaewagau. E midimama berai kwaewagawa ka berokoi kawaya esida. Mamanuga God eba kataimugu ragidai ki mu inako mete eba kwaetagamu. Wi sisiyaga wainapuwani ka yau kena; Apunu mosi wi paunagau ubupu e eya kabarai mete ukwapamawa. ² Wi gwede pokaiya noda gongomuiwagamu? Wi rabinaga makariwagubena nuwaboya-igumpena ade apunu bera berokoi wi paunagau inako kwaewena ki wi e baiyonompena da e kayawagubena. ³ Kwakwarepu pokaiya ka nau niya uwama kawaya yewena ko nau keyaini pokaiya ka nau ika wi mete kina. Nau gwe wi bamagau ika tondakani maba ki ka nau nu Kaiwawonuga Iyesu e kasiyarai pokaiya nau idani gurai bigi kwaewena apunai ki e naureya ororeya mena ugwadubuwani ragiragi kewo-wena, ⁴ ki

pokere nau nuwaneya wi yau mena kwaiwagi; Wi ubumuri nu Kaiwawonuga Iyesu e si pokaiya dibipumuri ki ka nau notani pokaiya wi mete ika dibipamu manako nu Kaiwawo-nuga Iyesu e kasiyarai ika mete kina, ⁵ ki kasiyarai pokaiya ka wi bigi kwae-wena apunai ki wadumuri e midi kwakwarepui Berokoi Apunai Seitani e idai rabineya tamuri da e giripoto. Wi inako kwaiwagi ki ka nu Kaiwawonuga ade wirayagisi baiyagisi makeya ki ka e apunu ki e keyai ade iyapoto.

⁶ Wi noda gongomuiwagamu ka eba baganai. Iyapana tagamu ki wi kataigau. Mu tagamu ke; 'Parawa kawayawagana muramurai 'yisti' ki marai munta dai mena parawa mete wirapumuri ki ka bani ki kawayayagisi.' ⁷ Nau nidiyani wainapumuri; Kawayawagana mura-murai oragai wi paunagau uburau ki wi wadumuri kwenupumuri da bigi wi pasinibu ki kewoyagisi. Wi inako kwaiwagi ki ka wi bani buredi waunai 'yisti' pa mena ki maba iyapana waunai ubumuri. Nau kataineya da Mamanuga God wi ororeya mena iyapana waunai bagi kawaya inako yamananibu, mibai ka nu poraganuga kawaya 'Raurunibu Poragai' ki e Keriso pokaiya kwaewena kewowena. Nau yonani suwagubuwani yau ka waigugu ko ki mibai ka yau kena; Keriso e ka ororeya mena nu 'Raurunibu Poragai' ki papai sipi munai maba e eya iyai puyo tapu powena. ⁸ Ki pokere nu poraga ki mibi mamamai poragaigamana ki nana ka nu biginuga ade nu beranuga oragai ebo ebo ki parawa kawayawagana muramurai oragai maba nu taganugu isiyapamu manako bani buredi wau-nai 'yisti' pa mena ki mena kupamu. Bani buredi

waunai ki ka nu iyanuga waunai bigi pa mena ade gwede mibai kuduba ki keyakeyai.

⁹ Nau okani naiya wi bamagau tonopuwani ki rabineya ka nau iyapana taku maba asusu igida yauda kwae-tagamu iwu ragidai ki wi mu kamaditamana mete eba dibipamana idiwana ki nana suwagubuwani. ¹⁰ Nau yona ki suwagubuwani ki ka nau eba iyapana Mamanuga God e yonai eba kataimugu ragidai ki mu kamaditamana ki nana suwagubuwani. Mamanuga God e yonai eba kataimugu ragidai ropani kawaya ka taku maba asusu igida yauda kwae-tagamu bo kapoitagamu bo kuwa-tagamu ade daisusu bo momorapa bo dai mete kina inako mu bamamugu buburitagamu. Wi iyapana ki kamadi-tamana suwagubena ki ka wi tawana bani kaigumpena mibai ka tawana tawana waira yau kawareya ka iyapana bera inako kwaetagamu ragidai ropani kawaya idiwu. ¹¹ Ko nau suwagubuwani ki mibai ka yau kena; Iyapana mosi wi bamagau baiyagisi, yagisi ke, 'Nau ka wi mete sumanuga eyaka mena', e inako yagisi ko ade kayayagisi taku maba asusu igida yauda kwaeyogono umono bo kapoiyogono bo daisusu bo momorapa bo dai mete inako bama-mugu buburiyogono bo yanuweyogono bo kuwayogono bo awana suwakarai kuborono da e yabarai babayogono, e inako kwaeyogono ki ka wi deni mena e kamadumuri ade e mete eba dibipumuri ewapuru kupeiwoi. Pa mena.

¹²⁻¹³ Mamanuga God e gari tagaiya idiwu ragidai ki mu naurimugu ka nau idani gurai eba ugwaditamakani ragiragi. Mamanuga God e eya mena aita ewa ki kwaeyagisi. Ko wi sumaga eyaka mena

Mamanuga God nene mete dibipiyamu ragidai ki mu wi naigida mena emita-muri wade supasupatamuri, mibai ka oka mosi wagubu ke; 'Ridi bo apunu mosi wi paunagau bigi inako kwae-yogono ki ka wi deni mena e koritapumuri baiyagisi kayayagisi.'

6

¹ Iyesu sumapiyamu ragidai wi paunagau kira kasiwara wenawagau ki ka wi gwede nana ubumuri Mama-nuga God eba kataimugu ragidai ki wi wade supasupanimana ki nana mu bama-mugu kaiwagamu? Ki ka eba supasupai. Wi kowaguma Iyesu suma-piyamu ragidai bama-mugu kaigamana da mu wi wade supasupanimana ki nana ka baganai. ² Nau suwagubuwani ki wi wainapiyamu bo pa mena? Mara ewa baiyagisi da Mamanuga God uburoto kunuma waira kuduba tetamini dibitamini ki makeya ka nu Iyesu suma-pemei ragidai ubumamu nu idanuga gurai iyapana kuduba mu naurimugu ugwaditamamu ragiragi ade wade supasupatamamu. Nu aita ewa upi ki yodomu ki pokere karako ka wi gwede nana paere maimerei munta wi paunagau ki wi wiga eba wade supasupa-piyamu? ³ Mara ewa baiyagisi da nu ubumamu nu idanuga gurai aneya kunumau idiwu ki mu naurimugu ugwaditamamu ragiragi. Nu upi ki kwaigamu ki ka gwede mosi ragiragi kawaya ko nu karako yewe wairau paere maimerei munta nu paunanugu wenawagau ki wade supasupamana ki ka eba ragiragi. Nau suwagubuwani ki wi wainapiyamu bo pa mena?

⁴ Kira kasiwara bo gwede mosi inako wi paunagau wenawagau ki wi waina-piyamu da iyapana sumamaga eba wi mete eyaka mena ragidai baitagisi wi wade supasupanimoto ki ka baganai bo? ⁵ Wi midimama wadiniyana ki nana ka nau yona yau suwagakani; Wade supasupaniyana apunai mosi wi paunagau bani pa mena ki pokere wi inako kwaiwagamu bo? ⁶ Ena, ki bani pa mena wainapakani. Wi bani waina-piyamu da Iyesu sumapiyau apunai mosi uburoto e eya waretai yadini Mamanuga God eba kataimugu ragidai mu idamaga rabineya taroto da mu ubumoto e wade supasupapomoto ki ka baganai. Ko ki ka eba baganai.

⁷ Wi kowaguma mete iyapana bama-mugu kaiwagamu da mu wi paerega ki wade supasupapomoto ki ka wi paere-piyamu kawaya daganani. Wi wiga iyaga ki wi kaupiyamu. Wi supasupai badidi maba kwaiwagamana ki nau karako wi kabuwaniyani; Wi paunagau iyapana mosi uburoto e waretai giripoto manako e waretai ki gwawai gwede mo eba kwaeyagisi ki ka bagi kawaya. Ade wi paunagau iyapana mosi uburoto e waretai e gwedegwedei mo kuwayagisi manako e waretai ki denai gwede mo eba yagisi ki ka mete bagi kawaya. ⁸ Ko wi inako eba kwaiwagamu. Wi deni deni kira kasiwaraiwagamu ade deni deni kuwa kasiwaraiwagamu idiwu. Wi eba pakasi ragidai mete inako kwaiwagamu ko wi sumaga eyaka mena ragidai ki mu mete deni deni inako kwaiwagamu.

⁹ Wi kataigau bo pa mena? Iyapana berokoi kwaetogomono ki ka mu Mama-nuga God e gari

rabineya eba kaiwoto idiwono, ki pokere wi wiga eba kerapu wadewadeiwagi. Iyapana gwede-wau taku maba igida yauda asusu iwu bo didiwa asusu ukwapamu bo daisusu bo momorapa ade dai mete inako mu bamamugu buburitagamu bo rauru kawakawara kasiwaratagamu bo apunu mosi uburoto e ebo waretai apunu uworoto mete iwono bo ade ridi mosi uburoto e ebo waretai ridi uworoto mete iwono, ¹⁰ bo iyapana gwede-wau kapoi-tagamu idiwu bo awana suwakarai kubamu yabaramaga babawagau iwu bo kowamuguma yanuwetamiyamu iwu bo kuwatagamu iwu bo kuwatagamu ki taububarai ubumu bo, iyapana inako kwaetagamu ki ka mu Mamanuga God e gari rabineya eba kaiwoto idiwono. Pa mena. ¹¹ Naiya ka wi dai inako mete kwaiwagamawa iwa ko karako ka Mamanuga God wi bigiga ki kuduba surupu wi tagagau kwenupupu manako e eya nene wi nakanibu. Nu Kaiwawo-nuga Iyesu Keriso e si pokaiya ade Mamanuga God e eya Keyai ki kasiyarai pokaiya ka wi karako Mamanuga God e yabuiya bagi supasupai idiwu.

Nu midinuga kwakwarepunuga ka Mamanuga God e nene.

¹² Iyapana mosi bani yagisi ke; ‘Gwede mosi nau eba bodasiniyau ki pokere nau badidi kwaesugana waina-pakani ki nau kwaesugoni.’ Ena, ko nau denai suwagani ke; ‘Gwedegwede kuduba ka bani baganai ko ki dai mena ka nu midinuga kwakwarepunuga ade nu nuwanuga notanuga togipiyau kasiyara kweyau.’ Kataina, nau mete bani suwagani ke; ‘Nau badidi kwaesugana wainapakani ki nau kwaesugoni.’ Ko gwede mosi

inako nau iyani rabineya kawayayagisi da nau ki mena niniyaponi kwaesugana wainaponi ki ka nau ki kuduba kamadani ko eba kwaesugani.

¹³ Iyapana mosi bani yagisi ke; ‘Mamanuga God bani ebo ebo yamana-pupu da nu romodonuga nene, ade nu romodonuga ki e yamanapupu da bani nene.’ Ena, ko nau denai suwagani ke; ‘Mara baiyagisi da Mamanuga God e yagisi manako bani kuduba ade nu romodonuga mete kina ki ewapuru gogatagisi.’ Mamanuga God nu midinuga kwakwarepunuga yamanapupu da nu Kaiwawonuga e upi kwaigamana ki nana ko eba nu ridi yo apunu taku maba igida yauda asusu kwaetagamu iwu ki mu maba kwaigamana ki nana. Nu midinuga kwakwarepunuga ka nu Kaiwawonuga e nene ade nu Kaiwawo-nuga ki e uburau nu midinuga kwa-kwarepunuga kasiyara kweyau.

¹⁴ Mama-nuga God e kasiyarai pokaiya ka e nu Kaiwawonuga iyapupu kipu ubupu manako ki maba ka e kasiyarai pokaiya nu mete iyaniyoto kimamu ubumamu.

¹⁵ Wi kataigubu wetawetara da wi Keriso e nau-reya idiwu ki pokere wi midiga kwakwarepuga ki karako Keriso e eya midi kwakwarepui mete dibipupu eyaka mena. Keriso e midi kwakwarepui mete dibipupu eyaka mena apunai ki mosi kayayagisi ridi yawata kawa-kawareya umau ki ridai mete kwa-kwarepumaga ewapuru dibipomoto ki wi wainapiyamu da ki ka baganai bo? Akae, ki ka eba baganai. ¹⁶ Apunu mosi ridi yawata kawakawareya umau ki mete iwono ki ka e eya midi kwakwarepui ridi ki mete dibipupu. Nau suwagu-buwani ki wi wainapiyamu bo pa

mena? Mamanuga God e okai wagubu ke; ‘Ridi yo apunu mu kwakwarepu-maga dibimupu ki ka mu eyakamena-tagubu.’ ¹⁷ Wainapumuri; Iyapana nima e eya iyai nu Kaiwawonuga kwebu ade e naureya tondau ki e nuwai notai ade e keyai ki ka nu Kaiwawonuga mete ewapuru eyakame-natagubu.

¹⁸ Ridi yo apunu taku maba igida yauda asusu iwu ki berai wi deni mena kamadumuri tagarara-pumuri. Nu berokoi ebo ebo kwaigemei ki kuduba ka bigi ko bigi ki dai ka nu midinuga kwakwarepunuga bigi eba pasipiyau. Ko iyapana nima taku maba igida yauda kwaewagau ki ka e midi kwakwarepui nidapiyau ki pokere e eya midi kwa-kwarepui ki giripiyau bigi kweyau. ¹⁹ Wi midiga kwakwarepuga ka Mama-nuga God e Keyai negebu wi rabinagau tondau ki e tawai, ko ki wi waina-piyamu bo? Wi midiga kwakwarepuga ka eba wi wibo nene ko Mamanuga God e nene. ²⁰ Mamanuga God e wi teniyana e eya nene nakaniyana ki nana ka e wi deniga kawayaya daganani tapu ki pokere wi midiga kwakwarepuga eba giripiyoi ko naigida mena kwayubapiyoi da Mamanuga God e si wi pokagere kawayayagisi.

7

Mibai anikai mu yonamaga

¹ Kowaniyoma, wi oka pokaiya nau manusin-imupu ki denai nau karako okapakani yau kena;

Apunu ridi eba uworoto ko pa tondono ki ka bagi kawayaya. ² Ko waira yau notai kawayawena kayawena da onowa yo yaraga didiwa ukwapamu

ade ridi yo apunu taku maba igida yauda asusu iwu ki pokere nota ki wi kerapugu eba wadana ki nana ka nau nuwaneya yaraga eyaka eyaka kuduba ridi tauwomoto ade onowa eyaka eyaka kuduba apunu tauwomoto. ³⁻⁴ Apunu e midi kwakwarepui ka eba e ebo nene ko e wainai e nene mete kina, ki pokere e wainai nobomoi nene kwaeyagisi ki ka e midi kwakwarepui eba gwandagipoto. Ade ridi e midi kwakwarepui ka eba e ebo nene ko e nobomoi e nene mete kina, ki pokere e nobomoi wainai nene kwaeyagisi ki ka e midai eba gwandagi-poto. ⁵ Waina nobomo ewapuru mena ukwopomono ko eba midi ragiragitogo-mono. Mu nuwamugu mara dai mu mubo pa idiwana Mamanuga God bameya guriguritagamana ki nana wainapiyamu ki ka mu naiya ewapuru tagisi mibipomoto were ewa mara dai mu mubo mubo inako idiwono. Ko guriguri marai tagubu mibimupu ki kewoyagisi eweya ki ka mu garugaru mena ade dibipomoto ewapuru ukwo-pomono kwaenda Berokoi Apunai Seitani baiyagisi mu kerapumugu yadini. Wi ka iyapana kaina notaga eba pakarawena ki pokere waina nobomo rowarowa kawayu mubo mubo eba idiwono.

⁶ Nau yona yau suwagubuwani ki nau eba ninekenekenibuwani da wi kuduba anikaigamana ki nana suwagu-buwani ko nau suwagakani da wi nuwagau anikaiwagi ki ka baganai. ⁷ Nau nuwaneya ka wi kuduba nau maba idimpena ko Mamanuga God nu eyaka eyaka puyo ebo ebo negeyau. Apunu mosi ki e nau puyoni maba kwebu ade mosi ka e puyo kudubai mo kwebu.

⁸ Karako ka nau onowa yaraga ade koboro wi yonaga suwagani; Nau eba anikasugubuwani ko pa tondakani ki maba wi mete inako pa idiwoi ki ka bagi kawaya wainapakani. ⁹ Ko apunu, kau notagi ridi kawareya ukwarau, ade ridi, kau notagi apunu kawareya ukwarau, ki ka baganai, wi anikaiwagi. Wi eba anikaiwagi ko pa idiwoi manako wi midiga kwakwarepuga poisiyasiyai wainapiyamu ki taininiyono da wi paerepumuri bigi kwaiwagi ki ka eba baganai.

¹⁰ Karako ka nau mibai anikai wi yonaga suwagani. Yona yau ka eba nau naubo yonani ko ki ka nu Kaiwawonuga e eya yonai nau wi nidiyakani yau kena; Ridi, wi wibo nobomoguma eba ragitamuri. ¹¹ Ko kau nima nobomogi ragipipi ki kau pa tondowa ko apunu mo eba uwari. Kau apunu nene wainapiyei ki kau nobomogi oragai ki e bameya ade baunuwagi manako ewapuru idiwoi. Ade apunu, wi wibo wainaguma eba ragitamuri ade anika eba memuri puru.

¹² Karako wi dai ki wi yonaga nau suwagani wainapumuri. (Yau ka nau Poru naubo wainapakani ki suwagakani ko eba nu Kaiwawonuga nau kabuwa-sinibu were suwagakani.) Apunu mosi Keriso sumapiyau ko e wainai Keriso eba sumapiyau ko e nuwaiya e nobomoi mete ewapuru idiwana wainapiyau, ki ka apunu ki anika eba meyoto puru. ¹³ Ki maba, ridi mosi Keriso sumapiyau ko e nobomoi Keriso eba sumapiyau ko e nuwaiya e wainai mete ewapuru idiwana wainapiyau, ki ka ridi ki anika eba meyoto puru. ¹⁴ Apunu mosi Keriso eba sumapiyau ki ka e wainai mete midimaga kwakwarepumaga eyaka

mena ki pokaiya ka apunu ki mete kina Mamanuga God nene. Ade ridi mosi Keriso eba sumapiyau ki ka e nobomoi Keriso sumapiyau ki e mete midimaga kwakwarepumaga eyaka mena da ki pokaiya ka ridi ki mete kina Mamanuga God nene. Mu ewapuru Mamanuga God nene inako eba idimpibena ki ka mu munumuguma Mamanuga God e gari tagaiya bigibigi idimpibena. Ko nu katinugu da mu munumuguma ka Mamanuga God e nene idiwu.

¹⁵ Ko Keriso eba sumapiyau apunai bo ridai e wainai bo e nobomoi Keriso sumapiyau ki ragipana kayawagana wainapiyau, ki ka baganai e kayayagisi. Mamanuga God nu nuwabagi rabineya idiwana ki nana wagubu ki pokere ragiwagana kayawagana apunai bo ridai ki e wainai bo e nobomoi Keriso sumapiyau ki ka mu anikatagubu ki ragi kasiwaratagamana ki eba basaratagisi ko taburuba meyomoto puru. ¹⁶ Keriso sumapiyei ridai, kau nobomogi Keriso eba sumapiyau kau pokagere e notai wirawagana sumawagana ki kau eba kataigeya. Ade Keriso sumapiyei apunai, kau wainagi Keriso eba sumapiyau kau pokagere e notai wirawagana suma-wagana ki kau mete eba kataigeya.

¹⁷ Mamanuga God nu eyaka eyaka winenibu makeya badidi maba idiweya ki maba nu idiwomu ade nu Kaiwawo-nuga puyo nu eyaka eyaka negebu ki pokaiya ka nu makeya makeya idiwomu yamomu. Nu sumanuga eyaka mena Mamanuga God nene dibipiyamu ragidai tawana tawana idiwu ki mu bamamugu ka nau yona ki mu kabuwatamakani umakani. ¹⁸ Diyu

apunai mosi e kwa-kwarepui wakamupu ki Mamanuga God ubupu e nene wagubu manako e karako Iyesu sumapiyau, ki ka eba e uburoto e kwakwarepui wakamupu ki ade sunarapana yawatai kwaenepono. Pa mena. Ade ki maba, iyapana mosi e kwakware-pui eba wakamupu ki Mamanuga God ubupu e nene wagubu manako e karako Iyesu sumapiyau, ki ka eba e kwakware-pui wakapamana ki nene wainapono nisi kandono. ¹⁹ Kwakwarepunuga wakamupu bo eba wakamupu ki ka eba gwede kawayaya mosi ko nu Mamanuga God e umunui yodomu makeya makeya kwaigomu ki mena ka gwede mosi kawayaya esida. ²⁰ Nu eyaka eyaka badidi maba idiweya da Mamanuga God nu nene wagubu ki maba nu karako mete inako idiwomu yamomu. ²¹ Kau nima iyapana mo kobaiya tondeya e bigabigai kwaenugeya ki makeya Mamanuga God kau nene wagubu, ki ka baganai, kau ki nene eba wainapiyowa ko bigabiga upi ki kwaenugowa. Ko kau kawaigi yagisi ke; ‘Kau kayanuwagi kau kaubo nuwageya ki kwaenugowa umowa,’ e inako yagisi ki kau kayanuwagi. ²² Wainapumuri, iyapana nima bigabiga upi kwaewagawa da nu Kaiwawonuga e nene wagubu ki ka gwede e umapu dokodoko ki nu Kaiwawonuga pokaiya rikawena da e karako nu Kaiwawonuga e nene mena tondau. Ade iyapana nima naiya e ebo nuwaiya umawa wadawa da Keriso e nene wagubu ki ka e karako Keriso e naureya tondau ki pokere eba e ebo nuwaiya ki kwaeyogono ko e uburoto Keriso e bigabigai mena kwaeyogono tondono. ²³ Wi

Mamanuga God nene idiwana ki nana ka e wi deniga kawayaya daganani tapu kewowena ki pokere wi ubumuri e bigabigai mena kwaiwagi ko eba iyapana kaina wi umanimoto dokodoko da wi mu mena bigabigamaga kwaiwagi. ²⁴ Kowaninyoma, nau nidiyani wainapumuri; Wi karako Mamanuga God mete ida wadewadeigubu e mete idiwu ki pokere e wi nene eba wagubu makeya upi badidi maba kwaiwagamawa idiwa ki wi karako inako mete kwaiwogoi yamoi.

²⁵ Karako ka nau iyapana eba anikaigubu ko pa idiwu ragidai wi yonaga suwagani. Yona yau ka eba Keriso nau kabuwasinibu makeya suwagakani ko Mamanuga God e nau nuwanuwasinibu ade nau wadisinibu bagi ki pokere nau notani pokaiya badidi suwagani ki wi karako wainapu-muri mibipumuri. Nau naubo nota-pakani ka yau kena; ²⁶ Karako ka nu nuwaboya makari marai ki kerarai birikampipi yamei ki pokere wi eba anikaiwagi ko pa idiwoi ki ka bagi kawayaya wainapakani. ²⁷ Wi gwedewau anikaigubu ki ka baganai, wi anika eba memuri puru. Ko wi eba anikaigubu ki ka wi ridi uwamana nene nisi eba kandoi. ²⁸ Ko apunu nima anikawena ki e notai eba yagisi ke; 'Nau paerepuwani.' Ade onowa anikawena ki e notai mete eba yagisi ke; 'Nau paerepuwani.' Pa mena. Ko anikatagubu ragidai, yewe wairau ka mu upi bisi kawayaya ebo ebo kawarapomono ki pokere wi bita ki eba bananapamana ki nana ka nau yona yau suwagubuwani.

²⁹ Kowaninyoma, nau nidiyakani ki mibai ka yau kena; Mara rogobiwena ki pokere iyapana mibai

anikai ki ka wi iyapana eba anikatagubu ragidai ki mu notamaga maba notapiyoi idiwoi. ³⁰ Ade wi gwedewau apena meyamu ki ka wi kiyabuga iyapana yadi eba wadamu ki mu kiyabumaga maba idiwoi. Wi gwaita wadamu ki ka wi kiyabuga iyapana gwaita eba wadamu ki mu kiyabumaga maba idiwoi. Wi gwedewau waira yau gwedegwededei dai gimaraigubu ki ka baganai, ko wi eba gimaraigubu maba idiwoi, ³¹ ade wi gwedewau kemora nawaru waira yau gwedegwededei ki mena upiwagamu idiwu ki ka baganai, ko wi eba upiwagamu ragidai ki mu maba mete idiwoi, mibai ka waira yau e gwedegwededei mete kina karako empemei ki kuduba waunitau gogatagisi.

³² Nau yona nidiyakani yau mibai ka nau eba nuwaneya wi notaga waira yau upi ebo ebo ki kawareya ukworono. Apunu nima eba anikawena ko pa tondau ki e nuwai notai ka nu Kaiwawo-nuga e upi kwaewagana ade e mamama-pana ki mena notapono tondono. ³³ Ko nima anikawena ki ka e wainai e rabinai badidi maba wadana bagi ki nene notapono ade waira yau upi ebo ebo mete kwaeyogono, ³⁴ ki pokere e notai apeya daikere daikere e tainipiyau. Ridi eba anikawena bo onowa bo koboro bo wakeyara ki ka nu Kaiwawonuga e mena upi ki mu kwaetagamana waina-piyamu ade mu midimaga kwakwarepu-maga ade mu nuwamaga notamaga kuduba ki mu deni mena e kweyamu. Ko ridi nima e nobomoi mete kina ki ka e nobomoi e rabinai wadana bagi ki nene e waira yau upi ebo ebo ki mete kwaeyogono. ³⁵ Nau eba wi bodaniyana bo bita mo wi negeyana ki nana yona yau suwa-

gakani. Nau nuwaneya wi waitaniyana da wi supasupai mena idiwana ki nana ade wi nuwaga notaga ade wi iyaga kuduba ki deni mena nu Kaiwawonuga kweyamana ki nana nidiyakani.

³⁶ Onowa yaraga anikatagamana ki nana tonabatampu mibimupu ko mu apeya gwaiyabatagubu kasiwara da mu mubo mubo pa idiwana ki nana manako mu inako idiwono yamono da yaraga ki e nuwaiya ridi ki mete iwana wainapono, ki ka e ridi ki eba giripana kudeya garugaru mena uworoto. Mu anikatagisi ki ka mu eba paeremupu. Pa mena. ³⁷ Ko yaraga ki eba anikawagana ko pa tondana wainapiyau ade e kwarisiwena e notai ridi ki mete iwana eba waina-piyau, ki ka baganai e ridi ki eba uworoto. E inako kwaeyagisi ki mete bagi kawaya. ³⁸ Ki pokere apunu nima ridi uworoto ki ka baganai ko e eba uworoto ki ka bagi kawaya.

³⁹ Ridi mosi e nobomoi mete kina ki ka eba e nobomoi ki ragipana waina-pono. Ko e nobomoi poyagisi ki ka e ebo nuwaiya anikawagana wainapiyau ki ka baganai. Ko e apunu pakasi mo eba uworoto ko Keriso sumapiyau apunai mosi uworoto. ⁴⁰ Ko nau waina-pakani da e eba anikayagisi ko pa koboro tondono ki ka e mamama kawaya esida wainapono. Nau yona yau nau naubo notani pokaiya suwagubuwani, ko wainapumuri; Mamanuga God e Keyai nau rabinaneya mete tondau.

8

Yadau umamu buburitagamu ki kabuwai

¹ Nau karako daisusu bo momorapa bo dai mete kina inako bamamugu buburitagamu yadau umamu ki nene manusinimupu ki yonai wi kabuwa-niyani. Iyapana dai tagamu ke; ‘Nu kuduba ka katai ragidai.’ Ki mibai, ko ki pokaiya ka iyapana kawai gisipiyamu. Nota kwarikwarisi ki mena notai nu toginiyau. ² Iyapana nima wainapiyau da e gwedegwede kuduba kataiwena kewowena ki ka katai mibai ki e eba kataiwena. ³ Ko iyapana nima Mama-nuga God nota kwarikwarisipiyau tondau ki ka Mamanuga God katai ya eyo.

⁴ Baganai, nau karako daisusu bo momorapa ade dai mete kina inako bamamugu buburitagamu yadau umamu ki bani nu kupamu bo eba kupamu ki sisiyai suwagani; Nu katainugu da daisusu bo momorapa ade dai mete kina inako mu ka popai mu mibimaga pa mena. Mamanuga God e eya mena ka mibai. ⁵ Iyapana tagamu da daisusu bo momorapa bo inako ropani kawayaya kunumau ade wairau posiwena uburau ki nu mu sumatamana ade kawakawai tademana ki nana. ⁶ Ko nu katainugu da nima nu sumapamana ki ka Mamanuga God e eya mena. E wagubu umuneya ka gwedegwede kuduba wenawena gawarara. E nu mete yamananibu karako e nene idiwei. Nu Kaiwawonuga ka eyaka mena Iyesu Keriso e mena. E pokaiya ka Mamanuga God kunuma waira kuduba yamanapupu ade e pokaiya ka nu karako idiwei.

⁷ Ko karako ka iyapana ropani kawayaya yona mibai ki mu naigida eba kataitagubu. Mu daisusu bo momorapa ade dai mete kina inako

bamamugu rowarowa kawaya buburitagamawa da manamatagubu ki pokere mu karako Keriso sumapiyamu manako papa bo bani ki kupomoto ki ka mu notamaga garugaru mena yagisi ke; 'Yau ka yadau umamupu ki bani.' Mu Keriso naigida eba kataitagubu wetawetara ki pokere mu papa bo bani ki kupomoto ki ka mu rabinamugu tadeyau wirawira ki yagisi da mu paeremupu bigi bani ki kupa-mupu. ⁸ Ko ki ka eba papa bo bani kupemei bo eba kupemei ki nu teniyoto Mamanuga God bameya baigamu. Nu gwede mo eba kupemei ki ka nu eba ki pokaiya denai marai munta yadamu, ade eba nu gwede kupemei ki pokaiya denai kawaya mo yadamu. Pa mena.

⁹ Wi kupoi ki ka baganai ko wi papa yo bani inako kupoi ki ka wi kowaguma mu sumamaga eba ragiragiwena ragidai ki mu kwayubamaga mete kwaiwogoi were kupoi kwaenda wi kupei-wogoi ki mu wi eminimoto manako ki pokaiya ka wi mu pisipisitamuri da mu sumamaga kauyagisi. ¹⁰ Mibai, wi Mamanuga God e katai negebu ragidai ubumuri daisusu bo momorapa bo inako bamamugu buburitagamu ki buburi tawai rabineya kaiwuri yadau umampu ki papai bo bani kupoi manako iyapana mosi ki e eba katai ya da daisusu bo momorapa bo inako ki ka gwede mo papai ki e wi eminiyoto, ki ka e wi niniyagau bani ki mete tepoto kupoto ko e rabineya siyau wirawira ki kabuwapiyau da e paere-pupu. ¹¹ Keriso ubupu wi waretaga ki e nene mete powena ko iyapana ki e sumai ka eba ragiragi ki pokere wi kataiga pokaiya ka wi e sumai girimupu ade e iyai ki wi mete minimupu poyo.

¹² Wi kowaguma bamamugu inako kwaiwagamu ki ka wi mu bamamugu paerepiyamu ade Keriso e eya bameya mete paerepiyamu. Mu rabinamugu tadeyau wirawira ki garugaru mena kabuwatamiyau da mu paeremupu ki pokere wi inako kwaiwagamu ki ka wi mu rabinamaga giripiyamu ade bidara nu tageyamu. ¹³ Ki pokere, nau niya nene yau wainapakani; Nau papa kupani manako ki pokaiya nau waretani pisipisipani da e paerepoto ki ka nau papa ki deni mena kamadani ko ewa mo eba kupani.

9

Iyesu tonotapu ragidai mu yonamaga

¹ Wi wainapiyamu da gwede mosi nau umasiniyau dokodoko bo? Wi wainapiyamu da Keriso nau eba tonosinibu bo? Wi wainapiyamu da nu Kaiwawonuga Iyesu nau yabunere matarau eba empuwani bo? Wi wainapiyamu da ki ka eba upi nau kwaesuge-keya ki pokaiya wi karako nu Kaiwawo-nuga kataimupu bo? ² Iyapana dai nau sidiyamu, tagamu ke; ‘Kau ka eba Keriso e tononibu apunai.’ Mu inako tagamu ko nau e upi kwaesugekeya manako ki pokaiya wi iya waunai wadumupu nu Kaiwawonuga e naureya idiwu ki iyapana empomoto ki ka mu kataitagisi ade mibipomoto da e nau tonosinibu.

³ Iyapana nau wereyakaurasiniyamu bo nau sidiyamu wirawira ki nau uburani nau taububarani purupakani suwaga-kani ke; ⁴ Wi wainapiyamu da nau upisugakani ki denai ka iyapana bani yo awana nau eba tegemana ki nana

bo? ⁵ Wi wainapiyamu da nu Kaiwawonuga e eya yowaiyoma yo e tonotapu ragidai apunu Pita mete kina ki mu waina-muguma waratamana mete iwana ki ka baganai ko nau uburana sumawagau ridai mosi uwarana mete iwana ki ka eba baganai bo? ⁶ Ade wi wainapiyamu da Mamanuga God e upi kwaetagamu ragidai mu paunamugu ka nau yo Banabasi nu mena nu idanuga kasiyara-yogono pokaiya kupomu iwomu bo?

⁷ Nau nidiyani wainapumuri; Piyara ragidai mu eyaka eyaka mu mubo bowamaga madai pokaiya bani gimara-piyamu kupamu bo? Ki pa mena. Mu kawakawaimuguma bani pa tageyamu. Ade kokora urau apunai ki e eya bani 'waeni' upu ki mibai e eya mete kupoto bo? Ena, e kupoto. Ade papa sipi baikamuwagau apunai e eya papaiyoma anumaga otai botopupu ki e eya mete kuboroto bo? Ena, e kuboroto. ⁸ Nau yona yau suwagakani ki ka nu waira yau kawareya badidi kwaigemei ki keyakeyai suwagakani, ko wainapumuri; Oragai apunai Mosisi gora tapu ki ka e yona yau kawareya mete wagubu. ⁹⁻¹⁰ E Mamanuga God e gorai okapupu, wagubu ke; 'Papa burumakau uratanai wi nene upiyogono ki ka wi e umunui eba umamuri ko e upiwagau ki denai bani mete kwemuri.' Mamanuga God e inako wagubu ki ka e papa ki nene wainapupu wagubu bo e iyapana nu nene wainapupu yona ki wagubu? E iyapana nu nene wainapupu wagubu.

Nau keyakeyai mosi ade suwagani wainapumuri; Diba kandau apunai ade bani raupomuwagau apunai ki ka mu upi kwaetagamu ki pokere raupomu marai baiyagisi ki ka mu

ewapuru bani kupamana nawanai idiwono. ¹¹ Nu baigibi wi iyaga nene Mamanuga God e momai wi rabinagau umipi mibai kipu ko nu upinuga ki denai wi ubumana nu kwakwarepunuga togipamana bo bani yo gwedegwede dai nu negemana ki wi wainapiyamu da ki ka eba baganai bo? ¹² Wainapumuri; Iyapana nu ewanugu bautagubu wi rabinagau momai umipi ki raupamutagamu ki mu ubumu mu upimaga denai wi mu tagemana ki nana tagamu. Ko nu yabiri baigibi diba kandimpi momai umipi ragidai inako mete iwagumpena ki wi wainapiyamu da ki ka eba baganai bo?

Nu Keriso e upi kwaigemei ki pokere wi denai negemana iwagumpena ki ka baganai. Ko nu yona mo inako eba iwagibi. Nu nuga muya nunumeya mibai ka nu eba nuwanugu Keriso e yonai bagi kawaya nu pokanugere bodayagisi. ¹³ Wi kataigubu wetawetara da iyapana puyo Mamanuga God nene e Tawai rabineya nakapiyamu ki ka tawa ki rabineya upitagamu ragidai bani ki dai mu muga mete kupomoto. Ade papa naumu kepakepa kawareya puyo Mamanuga God nene pasumu ragidai ki ka papa ki dai mu muga mete kupomoto. ¹⁴ Ki maba, nu Kaiwonuga e wagubu ke; 'Iyapana gwedewau nau yonani bagi kawaya dimatogomono ki ka mu upi-maga kwae-tagamu ki denai iyapana puyo nakapiyamu ki mu kupomono.'

¹⁵ Keriso inako wagubu ko nau wi bamagau denai mo tegemana ki nene eba genenibuwani ade karako mete kina oka yau pokaiya wi eba geneniyakani. Nau pa tondakani upi mena kwae-

sugakani ki pokere nau mamama kawayu mete wainapakani. Nau posugani ki ka baganai ko nau geneniyani manako ki pokaiya nau karako mamamasugakani ki mamamai kaupani ki ka eba baganai. ¹⁶ Nau eba gwede bagi mo kwaesugubuwanu ki pokere mamama yau waina-pakani. Ko Keriso e nau tonosinibu da nau e yonai bagi kawayu ki dimasugana ki nana sidibu ki pokere nau upi ki kamadani ki nau yawatani pa mena. Akae, nau e yonai ki eba dimasugoni ki ka paere kawayu. ¹⁷ Nau naubo nuwa-neya upi yau kwaesuguibena ki ka wi gwede mosi nau denai tege-mana ki nana ki nau mete wainapibena. Ko karako ka eba nau naubo nuwaneya upi yau kwaesugakani. Mamanuga God e emisinibu da nau ka baganai manako e upi yau kwaesugana ki nana nau idani rabineya tapu, ¹⁸ ki pokere nau upi badidi kwaesugakani ki denai nau gwede yadani? Nau suwagani wainapu-muri; Nau Iyesu e yonai bagi kawayu pa dimasugoni manako denai wadana ki nene eba notaponi bo genesugoni ki ka nau rabinaneya mamama kawayu wainaponi. Nau upini denai wadakani ka mamama nau rabinaneya ki kena.

¹⁹ Iyapana mosi e bigabigai kwaesugana ki nana nau eba umasiniyau dokodoko ko iyapana ropani kawayu mu notamaga wirawagana Keriso sumapamana ki nana ka nau naubo nuwaneya kwarisugubuwanu mu bigabigamaga kwaesugakani. ²⁰ Nau Diyu ragidai mu paunamugu umakani ki ka mu notamaga wirawagana Keriso sumapamana ki nana ka nau mu idiwu ki maba nau mete inako tondakani. Oragai apunai Mosisi

e gora okapupu ki nau yabaraneya eba tarakani ko nau iyapana gora ki makeya makeya kwaetagamu ragidai mu paunamugu umakani ki ka mu notamaga wirawagana Keriso sumapamana ki nana ka nau mu maba mete kwaesugakani. ²¹ Ki maba, nau iyapana kwaiyanai ragidai mu paunamugu umakani ki ka mu notamaga wirawagana Keriso sumapamana ki nana ka nau Diyu ragidai nu goranuga kamadakani manako iyapana kwaiyanai ragidai badidi maba idiwu ki mu maba nau mete inako tondakani. Ko Mamanuga God e eya gorai ki nau eba rauru-pakani mibai ka nau Keriso e gorai nau yabaraneya maramara tarakani. ²² Nau iyapana sumamaga Keriso bameya eba ragiragiwena ragidai mu paunamugu umakani ki ka mu sumamaga ragiragiwagana ki nana ka nau uburakani mu tatamamaga kwaesugakani manako mu idiwu ki maba nau mete inako tonda-kani. Nau iyapana kiyabumaga ebo ebo mu paunamugu umakani ki ka nau mu badidi maba idiwu ki maba nau mete inako tondakani da mu nau emisinimoto manako ki pokaiya ka nau mu dai iyatamani. ²³ Keriso e yonai bagi kawayaya ki kawayawagana ki nana ka nau inako mena kwaesugakani da ki pokaiya ka yona badidi wagau ki mamamai nau mete banapani.

²⁴ Nau keyakeyai mosi suwagani wainapumuri; Wi kataigau da yanuwa kawareya ka iyapana ropani kawayaya garugarupomono ko nima yabiri baiyagisi ki e mena ka denai yadini. Ki maba, Keriso wi puyoga yabaragau tapu ki wadamana ki nana ki wi nisi kandoi garugarupiyoi da wi kata-

muru ki baiwagi. ²⁵ Iyapana gwedewau waira yau yanuwai rabineya garugarupiyamu ki ka mu kawareya kawareya garugaru-pomono da takotagisi. Mu nota-maga ka yanuwa ki pokaiya puyo wadamana ki mena mu notapiyamu ki pokere mu nonamaga eba tamu. Puyo deba tata-mai mu yadini ki ka waira yau e gwedegwedei da aita gogayagisi, ko nu garugarupemei ki denai deba tatamai puyo yadamu ki eba gogayagisi ko maramara tondono kaniyono. ²⁶ Nau puyo ki wadana ki mena notapakani ki pokere nau katamuru yabaraneya ki deneya deni mena garupakani nisi kandakani ko eba igida yauda kaniyakani yabadakani. Iyapana yanuwa rabineya mu idamaga bonipiyamu mu kowamuguma pa yakatatamiyamu ki mu maba nau eba yakata kwaesugakani. ²⁷ Nau niya midini kwakwarepuni nuwaiya tainisiniyau ki nau wade supasupapakani makari kweyakani da nau notani nuwaiya wainapiyau ki mena nau midini kwakwarepuni makeya makeya kwaeyagisi. Nau iyapana ropani kawaya iya yawatai kabuwatapuwanu ki pokere nau eba nuwaneya kwaesugani siyasiya da nau niya puyoni yabaraneya tondau ki paerepani.

10

Isiraero ragidai mu naiya badidi bananamupu

¹ Kowanoyoma, nau yonani yau suwagani wainapumuri; Nu ripakwarakwaranuguma oragai apunai Mosisi eweya iwa ki ka Mamanuga God e oroguma pokaiya mu baramaga wadubu. Mu kaburu kawaya egi maba ki papateya

bautagubu ka kaburu ki paunau puruwena manako iyapana ki kuduba sumpu kaburu rabineya borau maba kayatagubu papasi daikere positagubu. ² Nu awana pokaiya siruwa kawemei ki maba ka iyapana ki kuduba oroguma ki rabineya ade kaburu ki rabineya mete kina oragai apunai Mosisi e mete ewapuru kayatagamana ki nana siruwatagubu. ³ Mamanuga God e kasiyarai pokaiya kunuma bani tage-yawa ki bani ka mu kuduba maramara kupamawa iwa, ⁴ ade kunuma awanai ki e kasiyarai pokaiya mu tageyawa ki mu kuduba mete kubamawa iwa. Awana ki ka bowa mosi Mamanuga God e kasiyarai pokaiya mu tagebu ki rabineya usirapiyawa, ko bowa ki ka maramara mu paunamugu mete umawa. Bowa ki ka keyakeyai, ko ki mibai ka Keriso e eya. ⁵ Ko wainapumuri; Mamanuga God mu kuduba bani yo awana inako tage-yawa ko mu paeremupu ki pokere e ubupu mu ropani kawaya bamamugu eba mamamawena ko e mu daburitapu da mu iyapana eba idiwu tawaneya ika popotagubu tatariyatagubu.

⁶ Iyapana ki ka bera berokoi ebo ebo kwaetagamawa ki pokere bita ebo ebo mu bamamugu bauwena. Ko ki kuduba ka keyakeyai. Nu keyakeyai ki empa-mana kataigamana da mu kwaetaga-mawa ki maba nu mete inako eba kwaigamana ki nana. ⁷ Mu dai ki ka daisusu bo momorapa bo ade dai mete kina inako mu bamamugu buburitaga-mawa idiwa, ko mu kwaetagamawa ki maba nu inako eba kwaigomu. Mama-nuga God e okai iyapana ki mu nene wagubu ke; 'Iyapana bani kupamawa, awana

kubamawa manako taere-tagamawa midimama berai ebo ebo mete kwaetagamawa.’ ⁸ Mu dai ki taku maba igida yauda asusu kwaetagamawa ade didiwayatagamawa iwa ki pokere mara eyaka mena ki rabineya ka iyapana ropani kawaya eba iyabapamana makai kuduba 23.000 kwaitana popotagubu gawarara. Mu kwaetagamawa ki maba nu mete inako eba kwaigomu. ⁹ Nu Kaiwawonuga e kasiyarai mete kina bo pa mena ki mu dai empamana ki nana e kerareya wadamawa ki pokere denai ka motamota berokoi bautagubu iyapana ki metampu da mu ropani kawaya popotagubu. Mu ubumpu nu Kaiwawo-nuga e kerareya wadamawa ki maba nu mete inako eba kwaigomu. ¹⁰ Mu dai ungerogwererotagamawa Mamanuga God awerapamawa iwa ki pokere denai ka ‘Naunuma Aneyai’ ki bauwena iyapana ki ropani kawaya namutapu. Mu kwaetagamawa ki maba nu inako mete eba kwaigomu.

¹¹ Bitu ebo ebo mu bamamugu bauwena ki yonai ka oragai ragidai oka rabineya okamupu da nu ki empamana manako berokoi mu kwaetagamawa ki maba nu mete inako eba kwaigamana ki nana. Mara siyarai bauwagana kwae-wagau ki pokere nu naigida mena idiwomu.

¹² Iyapana nima wainapiyau da e ragiragi kawaya uburau ki ka e naigida mena uburono kwaenda da e kauyagisi. ¹³ Kerapu taisini ebo ebo wi bamagau bauwagau taininiyau ki ka eba wi mena ki bananapiyamu ko nu kuduba kerapu taisini inako mete maramara banana-pemei. Ko Mamanuga God e gwaiyaba wagubu ki e

kwaeyagisi. E wi kwayuba-niyono tondono ki pokere kerapu taisini mo inako baiyagisi wi taininiyono ki ka e berokoi ki tatamapoto da berokoi ki kasiyarai wi eyaka eyaka kasiyaraga eba raurupoto nuniyoto gwaigwiri. Kerapu wadewade inako wi bamagau baiyagisi ki ka Mamanuga God wi kasiyara negeni toginiyoto da wi giruru maba ki kobaiya kaiwuri ki ka wi eba kekeraiwagi ko buridere matarau baiwagi.

¹⁴ Kowaniyoma, nau nuwaneya po wiyo; Daisusu bo momorapa bo ade dai mete kina inako bamamugu buburi-tagamu ki maba wi mete inako eba kwaiwogoi ko wi bera ki deni mena kamadamuri tagararapumuri. ¹⁵ Wi ka eba notababa ragidai ko wi ka yona mibai ki wainapiyamu ragidai ki pokere nau yona yau nidiyakani ki wi wibo rabinagau wainapumuri. ¹⁶ Nu Kaiwawonuga e Kupei ki kawareya awana 'waeni' kubemei Mamanuga God paraupemei ki ka nu mibipemei da Keriso e darai nu nene kawapu ki ka nu ewapuru e naureya ika mete popoigibi. Ade nu bani buredi gerepemei ewapuru mena kupemei ki ka nu mete mibipemei da Keriso e midi kwakwarepui nu nene tapu ki ka nu ewapuru e naureya ika mete popoigibi. ¹⁷ Nu eyaka eyaka Kupe ki kawareya bani buredi piri piri kupemei ki kerarai ka bani buredi eyaka mena. Ki maba, nu iyapana ka ropani kawaya ade nu kiyabunuga ka ebo ebo ko Keriso e naureya ka nu kuduba midinuga eyaka mena.

¹⁸ Tawana Isiraero ragidai badidi kwaetagamu ki keyakeyai nau mete suwagani wainapumuri; Mu gwedewau papa naumu kepakepa kawareya

Mama-nuga God nene puyo pasumu ade papa ki pirai dai mu muga mete kupamu ki mu mibipiyamu da Mamanuga God mu mete ewapuru ika dibipiyamu.

¹⁹ Ki pokere wainapumuri; Nau daisusu bo momorapa bo ade dai mete kina inako ki mu nene suwagubuwani ade nau yadau umamu ki yonai mete suwagubuwani ki ka nau eba suwagubuwani da mu ka mibai, ²⁰ ko nau suwagubuwani ka yau kena; Iyapana gwedewau daisusu bo momorapa bo ade dai mete kina inako mu bama-mugu buburitagamu yadau umamu ki ka mu eba puyo ki Mamanuga God kweyamu ko mu keyai berokoi bamamugu yadau ki umamu. Ko nau eba nuwaneya wi keyai berokoi ki mu mete ewapuru waretaiwagi. Pa mena. ²¹ Wi idaga daikere nu Kaiwawonuga e kapai wadoi kubomoi ko ade wi idaga daikere keyai berokoi mu kapamaga wadoi kubomoi ki ka eba supasupai. Ade nu Kaiwawonuga e yogoi kawareya wi kupeiwogoi ko ade daikere keyai berokoi mu yogomaga kawareya kupeiwogoi ki ka mete eba supasupai. ²² Wi bani waina-piyamu da wi inako kwaiwagi ki ka nu Kaiwawonuga eba nuwaroroyagisi bo? Ade wi bani wainapiyamu da iyapana kaina nu kasiyaranuga ka kawaya esida ko nu Kaiwawonuga e kasiyarai ka erida bo?

²³ Iyapana dai tagamu ke; ‘Gwede mosi nu eba bodaniyau ki pokere nu nuwanugu badidi kwaiwagamana wainapemei ki nu kwaigomu.’ Ena, ko nau ade suwagani ke; ‘Ki mibai, ko gwedegwede kuduba ka eba bagi.’ Iyapana dai tagamu ke; ‘Nu nuwanugu badidi kwaiwagamana wainapemei ki

nu kwaigomu.’ Ena, ko nau ade suwa-gani ke; ‘Ki mibai, ko ki dai mena ka nu midinuga kwakware-punuga ade nu nuwanuga notanuga waitapoto togipoto.’ ²⁴ Nu eyaka eyaka eba iwogomu ke; ‘Nau naubo nene mena kwaesugoni.’ Pa mena. Ko nu notanuga yau mena yogono ke; ‘Nau eba nau naubo nene mena kwaesugoni ko nau kowaniy-oma mu bagimaga nene mete kwaesugoni.’

²⁵ Papa yo bani kiyabui ebo ebo gimara kasi-waratagamu wateya uburau ki empiyei manako ki dai kau gimara-pana kupana wainapiyei, ki ka baganai, kau gimarapi kupi ko eba notapiyowa da ki ka yadau ki papai bo eba yadau ki papai. Kau inako eba notapiyowa kwaenda kau rabinageya nidiyau wira-wira ki notababa negeni. ²⁶ Wainapumuri; Mamanuga God e okai mosi wagubu ke; ‘Waira ade gwedegwede kuduba waira kawareya ki kuduba ka nu Kaiwawonuga e nene.’

²⁷ Suma eba sumawagau apunai mosi kau bibiniyoto da kau e tawaiya e mete kupeigamana ki nana yagisi, ki ka baganai. Kau nuwageya e bameya kayanuwagi ki ka gwede bani e kau rabinageya riyapiyau ki kau asusu tepi kupi. Kau rabinageya nidiyono wirawira ki kau eba notapi, nuwagi ke; ‘Akae, nau gwede nana paerepuwani bani yau kubabuwani?’ Ki pa mena. ²⁸ Ko iyapana mosi kau nidiyoto yagisi ke; ‘Bani yau ka daisusu bo momorapa bo ade dai mete kina inako mu bamamugu yadau umamupu ki bani,’ e inako nidini ki ka e bagai nene ade e rabineya siyau wirawira ki eba siyana wirawira ki nana ki kau bani ki kamadi. ²⁹ Ki ka eba kau kiya rabinageya nidiyau wirawira ki nidibu ki pokere kau bani ki kamadi,

ko kau waretagi e rabineya siyau wirawira ki e sibu ki pokere e togipana ki nana ka kau inako kwaenuwagi bani ki eba kupi.

Kataina, wi dai bani wainapiyamu, iwagamu ke; ‘Iyapana dai ki mu kaisi-maga mete kina ko nau kaisini ka pa mena ade gwede mo nau eba bodaboda-siniyau ki pokere nau gwede nana mu rabinamugu tadeyau wirawira tadebu ki mu kaisimaga tondoni? ³⁰ Ade nau bani kupana ki nana Mamanuga God paraupakani ki ka iyapana gwede nana sidimoto siyasiya da nau paerepuwani?’

³¹ Baganai, nau nidiyani wainapu-muri; Wi bani kupamu bo awana kubamu ki ka wi badidi kwaiwagamu ki pokaiya Mamanuga God e si kawaya-wagana ki nana ki mena notapiyoi kwaiwogoi. ³² Diyu ragidai ade iyapana kwaiyanai ragidai ade wi sumaga eyaka mena Mamanuga God nene dibipiyamu ragidai mete kina ki mu paunamugu wi idiwu ki pokere wi naigida mena kwaiwogoi kwaenda wi mu pisipisita-muri manako mu sumamaga giriyagisi. ³³ Nau kwaesugakani ki maba wi mete inako kwaiwogoi. Nau badidi kwae-sugakani ki nau iyapana kuduba mu bagimaga nene mete kwaesugakani. Mu notamaga wirawagana Keriso sumapa-mana ki nana ka nau niya iyani nene eba wainapakani ko mu iyamaga nene wainapakani kwaesugakani.

11

¹ Keriso badidi kwaewagawa ki kawareya nau ade inako kwae-sugakani. Ki maba, nau badidi

kwae-sugakani ki kawareya wi mete inako kwai-wogoi.

Supasupai mena dibipamu

² Wi maramara nau notasiniyamu ade nau kabuwa yonai kabuwanibuwani ki wi wainamupu wadumupu makeya makeya kwaiwagamu ki pokere nau wi mamamaga suwagakani.

³ Ko nau nuwaneya wi yona yau ki mibai naigida mena wainapumuri; Keriso e debai ka Mamanuga God, ade apunu nu debainuga ka Keriso, ade ridi mu debaimuguma ka mu mubo nobomo-muguma. ⁴ Keriso e ka nu debainuga ki pokere apunu nima deba tatamai taroto manako iyapana paunamugu uburoto Mamanuga God bameya guriguriyagisi bo e bonanai wainapupu ki matarau yagisi ki ka e debanuga apunai Keriso eba wiwirapiyau. ⁵⁻⁶ Ki maba, ridi e debai ka e nobomoi ki pokere ridi nima e eya debai eba paiwapoto were iyapana paunamugu uburoto Mamanuga God bameya guriguriyagisi bo e bonanai wainapupu ki matarau yagisi ki ka e eya nobomoi ki eba wiwirapiyau. Ridi nima e eya debai inako eba paiwapiyau ki e kiyabui ka ridi paerepupu ki pokere iyapana e debai boyamupu midimama kwemupu ki e kiyabui maba. ⁷ Mama-nuga God apunu e eya maba yamana-nibu ade e eya tanai negebu ki pokere nu ubumamu gurigurigamu ki ka nu debanuga eba paiwapamu. Ko ridi mu ka apunu pokamugere tanimaga wadu-mupu, ⁸ mibai ka Mamanuga God ridi apunu pokaiya

yamanapupu ko eba apunu ridi pokaiya yamanapupu. ⁹ Ade e ridi apunu nene yamanapupu ko eba apunu ridi nene yamanapupu. ¹⁰ Ridi mu debaimuguma ka mu nobomo-muguma. Mu nobomomuguma koba-mugu idiwu ki aneya kunumau mu emitamana ki nana ka ridi kuduba keyakeyai yau kwaetagisi mu mubo debamaga paiwapomoto.

¹¹ Nau suwagubuwani yau kuduba ka mibai, ko nu Kaiwawonuga e naureya ki ka eba ridi mu mubo mena idiwono bo ade eba apunu mu mubo mena idiwono. Pa mena. Mu ka ewapuru eyaka mena e naureya idiwono. ¹² Mamanuga God mara kerareya ridi apunu pokaiya yamanapupu ko ki maba ka karako apunu ridi mu pokamugere wenatagamu. Ko gwedegwede kuduba wenawagau ki kerarai ka Mamanuga God e eya mena.

¹³ Wi wibo wainapumuri supasupai bo eba supasupai; Ridi mu debamaga eba paiwapomoto were iyapana pauna-mugu ubumoto Mamanuga God bameya guriguritagisi ki wi wainapiyamu da ki baganai bo eba baganai? ¹⁴ Nu yewe wairau wenaigibi idiwei ki pokaiya ka nu katinugu da apunu mu debamaga kumai rorowa kawakawaya wenatagisi ki ka gasitau, ¹⁵ ko ridi mu debamaga kumai rorowa kawakawaya ki pokaiya ka mu mamamatogomono, mibai ka mu debamaga kumai ki ka mu monaga-maga bagi kawaya. Mamanuga God mu deba kumai rorowa kawakawaya tagebu da mu kumai ki pokaiya mu debamaga utapamana ki nana. ¹⁶ Nau suwagubuwani ki kawareya iyapana mosi nau pari wirawirasiniyana wainapiyau ki ka nau denai

yonu yau mena e siyani; Nu yo nu sumanuga eyaka mena Mamanuga God nene dibipiyamu ragidai tawana tawana idiwu ki nu kuduba inako mete kwaigemei.

Kaiwawonuga e Kupei

¹⁷ Wi badidi maba idiwana yonai wi nidiyana kwaesugakani yona ki pokaiya ka nau karako wi sisibaniyani. Nau wi bamagau mamama eba wainapakani mibai ka wi Mamanuga God e si tepapa-mana ki nana dibipiyamu ki rabineya ka wi paere mete kwaiwagamu. Mibai, wi eba dibimpena ki ka baganai. ¹⁸ Nau yonani yabiri ka yau kena; Iyapana dai wi yonaga nau sidimupu da wi dibi-piyamu ki ka wi nuwarara tagarara ewa nauwa idiwu. Nau wainapakani da mu tagubu ki dai ka eba bera, ¹⁹ mibai ka wi ewa nauwa idiwu ki pokaiya ka nu matarau kataigamana da wi paunagau gwedewau ka Mamanuga God e yabuiya supasupai idiwu ade gwedewau ka pa mena. ²⁰ Wi ewapuru dibipiyamu ki ka wi eba nu Kaiwawonuga e kupei kupei-wagamu wainapakani. ²¹ Wi dibipiyamu ki ka wi asusu kupei-wagamu; dai kawaya daganani kupamu, dai wetei metamiyau maba kupamu, ade dai awana 'waeni' kawaya daganani mete kubamu. ²² Wi wibo tawagau inako kwaigumpena ki ka baganai ko wi badidi pokere Mamanuga God nene dibipiyamu ki kawareya inako kwaiwagamu? Wi sumaga eyaka mena ragidai mete dibipiyamu ki mu giritamana ki nana bera ki kwaiwagamu bo? Ade wi iyapana imagei banimaga pa mena ragidai

ki mu midimama tagemana ki nana inako kwaiwagamu bo? Nau badidi nidiyani? Nau wi siga tepapani bo? Ae, pa mena.

²³ Nu Kaiwawonuga nau badidi kabuwasinibu ki nau ororeya mena wi kabuwanibuwani kewowena; Iyapana ubumpu nu Kaiwawonuga Iyesu e yogoi tamupu ki kemoreya ka e bani buredi mo wadubu, ²⁴ Mamanuga God bameya parauwena piripiri geregerepupu manako wagubu ke; 'Yau ka nau midini kwakwarepuni ki nau wi nene tarakani. Nau karako kwaesugakani ki wi mete kina ewa inako kwaiwogoi manako nau wi nene badidi kwaesugubuwani ki wi notapiyoi ade nau mete notasiniyoi.' ²⁵ Mu bani ki kupamupu eweya ka e naiya kwaewena ki maba ubupu kapa mo wadubu manako tadebu, wagubu ke; 'Awana 'waeni' yau ka nau darani. Nau darani yau pokaiya ka Mamanuga God yona wau-nai gwaiyabawena ki wi mibipumuri manako wi ewa awana 'waeni' yau kubomoi makeya ki ka wi nau badidi kwaesugubuwani ki notapiyoi ade nau mete notasiniyoi.' Nu Kaiwawonuga inako wagubu. ²⁶ Ki pokere wainapumuri; Wi mara-mara bani buredi yau kupoi bo awana 'waeni' yau kubomoi ki ka nu Kaiwawonuga nu nene badidi kwaewena powena ki wi mibipiyoi yamoi da e ade wirayagisi baiyagisi makeya.

²⁷ Ki pokere iyapana gwedewau bautagamu bani buredi ade awana 'waeni' supasupai eba wadamu manako ki pokaiya nu Kaiwawonuga naigida eba wiwirapiyamu ki ka mu paerapiyamu e midi kwakwarepui ade e darai ki mu giripiyamu. ²⁸ Nu Kaiwawonuga e notapamana

kupei kupamana kwaigomu ki ka yabiri nu eyaka eyaka nu nubo iyanuga rabineya naigida mena nota-pamu wetawetara were ewa nu bani buredi ki kupamu ade awana 'waeni' kapa rabineya ki kubamamu. ²⁹ Nu Kaiwawonuga e midi kwakwarepui ki mibai badidi nu eba notapamu bo nu bani buredi kupemei yo awana 'waeni' kubemei ki mibai nu naigida eba kataigamu ko pa asusu tepamu kupamu, ki ka bita nu nuga wademei nu midinugu tamei. ³⁰ Wi inako paerepamawa ki pokere wi ropani kawaya sigiraigubu, daiyoroigubu ade wi dai mete popoigubu. ³¹ Ko nu nubo eyaka eyaka iyanuga rabinaneya naigida mena notapamu wetawetara were bani ki kupamu ki ka Mamanuga God e idai gurai nu naurinugu eba ugwadiniyoto ragiragi. ³² Nu Kaiwawonuga e idai gurai nu naurinugu ugwadau ragiragi ki ka e nu wade supasupaniyau da nu ki pokaiya e nene naigida mena idiwomu. Waira yau notai kwaetagamu ragidai ki mu maba nu eba kwaigomu kwaenda Mamanuga God e bita mu tageyono ki daikere nu mete yadamu.

³³ Ki pokere kowaniyoma, nu Kaiwawonuga e Kupei kawareya wi ewapuru dibipiyamu ki ka wi kowaguma mete nawanatamiyoi. ³⁴ Iyapana nima wetei meyau ki ka e naiya e ebo tawaiya bani kupoto were baiyagisi. Wi inako kwaiwogoi were dibipiyoi ki ka Mama-nuga God wi bita eba negeni.

Wi yona yau kawareya iwagubu ade yona dai ki manui mete kina nau manusinimupu ki nau naubo wi bamagau ika bausugani were wi kabuwaniyani.

12

Mamanuga God Keyai puyo ebo ebo nu negeyau

¹ Kowaniyoma, nau karako Mamanuga God e Keyai puyo ebo ebo nu negeyau ki nene wi nau manusinimupu ki yonai nau suwagani da wi mibai naigida kataiwagi.

² Wi kataigau da naiya wi Iyesu eba sumapamawa makeya ki ka wi daisusu yo momorapa ade dai mete kina inako ki mu bamamugu buburigamawa. Ko gwedegwede ki kuduba ka popai ki pokere nota ki wi igida yauda waranibu yawata kwaiya kaigamawa. ³ Ki pokere nau karako wi nidiyani wainapumuri; Iyapana nima Mamanuga God e eya Keyai e rabineya tondau ki e eba yagisi ke; 'Iyesu, kau bamageya kowaga baiyagisi.' E yona inako wagana ki yawatai e bameya pa mena. Ade iyapana nima Mamanuga God e Keyai e rabineya pa mena ki e eba yagisi ke; 'Iyesu, kau ka nau Kaiwawoni.' E yona inako wagana ki yawatai e bameya pa mena.

⁴ Mamanuga God e Keyai ka eyaka mena ko e Keyai ki puyo ebo ebo nu negeyau. ⁵ Ade nu Kaiwawonuga e upi ebo ebo kwaigemei ko nu Kaiwawonuga ka eyaka mena. ⁶ Ade nu upi ebo ebo ki kwaigemei ki ka nu katai ebo ebo mete wademei ko katai ki negeyau apunai ka Mamanuga God e eya mena.

⁷ Nu kuduba ewapuru bagi kawaya idiwana ki nana ka Mamanuga God e Keyai iyapana mosi puyo mo kweyau matarapiyau ade iyapana mosi puyo kudubai mo kweyau matarapiyau.

⁸ Mamanuga God e Keyai ki iyapana mosi nota

supasupai kweyau ade e Keyai eyaka mena ki pokaiya ka e iyapana mosi katai bagi kawayu kabuwapiyau. ⁹ Mamanuga God e Keyai eyaka mena ki pokaiya ka e iyapana mosi suma kweyau ade iyapana mosi sigira ragidai iyata-mana ki nana ki puyoi kweyau. ¹⁰ Mama-nuga God e Keyai pokaiya ka e iyapana mosi matakira kwaewagana ki kasiyarai kweyau, iyapana mosi e bonanai waina-pana wagana ki kasiyarai kweyau ade iyapana mosi keyai bani ka mibai ade keyai bani ka bera ki empana wagana ki kasiyarai kweyau. E iyapana mosi e tenawarai wirapiyau yona ebo ebo wagana ki puyoi kweyau ade iyapana mosi yona ebo ebo ki wirapana mibai matarapana ki puyoi kweyau. ¹¹ Upi ebo ebo yau kuduba ka Mamanuga God e Keyai eyaka mena ki kwaewagau. E ebo nuwaiya badidi wainapiyau ki makeya e puyo ebo ebo nu eyaka eyaka inako negeyau.

Keyakeyai nu midinuga naureya

¹² Nu midinuga ka ripa maba naurai eyaka mena ko idai ragai ka ropani kawayu. Ade nu iyapana ka ropani kawayu ko Keriso e naureya nu ka eyaka mena. ¹³ Ki maba, nu Diyu ragidai ade iyapana kwaiyanai ragidai, bigabiga ragidai ade pakasi ragidai, nu kuduba ka Mamanuga God e Keyai ki kasiyarai pokaiya siruwaigibi e naureya eyaka-menaigibi. Nu awana kubemei ki maba ka Mamanuga God nu kuduba e Keyai eyaka mena ki kubamana ki nana negebu.

¹⁴ Nu midinuga kwakwarepunuga ka ripa maba idai ragai ropani kawayu ko eba idai ragai eyaka mena. ¹⁵ Nu kerapu-nuga yagisi ke; ‘Nau ka eba

iyapana e idai da nau e naureya tondana ki nana,' e inako yagisi ki ka e berawagau mibai ka nu kerapunuga ki ka nu midinuga kwakwarepunuga ki daikere. ¹⁶ Ade nu wenagunuga yagisi ke; 'Nau ka eba iyapana e yabui da nau e naureya tondana ki nana,' e inako yagisi ki ka e berawagau mibai ka nu wenagunuga ki ka nu midinuga kwakwarepunuga ki daikere. ¹⁷ Nu midinuga kwakwarepunuga kuduba yabunuga mena wenapena ki ka nu badidi maba yona wainampena? Ade nu midinuga kwakwarepunuga kuduba wenagunuga mena wenapena ki ka nu badidi maba auru susunumpena? ¹⁸ Ko Mamanuga God e ebo katai pokaiya wainapupu da baganai ki pokere e ebo nuwaiya ka e nu midinuga kwakwarepunuga ragai ki makeya makeya purupupu nakapupu negebu. ¹⁹ E ragai eyaka mena tapena ki ka nu midinuga eba wenapena. ²⁰ Ko karako, nu midinuga kwakwarepunuga ki ka ripa maba naurai eyaka mena ko e idai ragai ka ropani kawayaya.

²¹ Ki pokere nu yabunuga eba uburoto nu idanuga siyoto, yagisi ke; 'Kayanuwagi, nau eba nuwaneya kau.' Ade nu debanuga eba uburoto nu kerapunuga siyoto, yagisi ke; 'Kaya-nuwagi, nau eba nuwaneya kau.' ²² Wainapumuri; Nu midinuga kwa-kwarepunuga ragai dai ka noganogai ko nu raginuga noganogai ki eba tondibena maba ki ka nu badidi kwaigumpena? ²³ Ade nu midinuga kwakwarepunuga ragai dai ki nu emitamemei waiguba-tamemei ko nu mu mete naigida mena kwayubatamemei. Ade nu raginuga dai ki midimama negeyamu ki ka nu mu naigida mena mon-

agatamei, ²⁴ ko nu raginuga dai ki midimama eba nege-yamu ki ka nu gwede nana ubumamu mu monagatamamu? Ki pa mena.

Mamanuga God e ka nu midinuga kwakwarepunuga ripa ragai maba ebo ebo nakapupu. Ragai dai ki nu waiguba-tamei ki ka Mamanuga God mu tepatapu bagi tadebu. ²⁵ E inako kwae-wena ki pokere karako ka nu midinuga kwakwarepunuga ka eyaka mena ko eba ebo ebo. Nu raginuga ka ropani kawaya ko mu kuduba ka nu midinuga kwakwarepunuga daikere ki pokere mu eyaka eyaka nu naurinugu deni deni waita kasiwaratagamu. ²⁶ Nu midinuga kwakwarepunuga ragai mosi bidara yadini makariyagisi ki ka nu midinuga kuduba makariyogono. Ade nu raginuga ki mosi iyapana e si tepapomoto ki ka nu raginuga kuduba e mete mamama-togomono.

²⁷ Wi kuduba ka Keriso e midi kwakwarepui. Wi kuduba ka Keriso e naureya idiwu, ²⁸ ki pokere nu sumanuga eyaka mena ragidai Mamanuga God nene dibipemei nu kuduba pauanangu ka e nu upinuga ebo ebo winepupu negebu; Yabiri ka e tonotapu ragidai nakatapu. Mu ewamugu ka e bonanai wainapamana tagamana ragidai naka-tapu. Mu ewamugu ka e yonai iyapana kabuwatamana ragidai nakatapu. Mu ewamugu ka e matakira kwaetagamana ragidai nakatapu ade mu ewamugu ka e sigira ragidai iyatamana ki puyoi wadu-mupu ragidai nakatapu, kowamuguma waitatamana ragidai nakatapu, upi kuduba purupamana iyapana makeya makeya tagemana ki ragidai nakatapu, ade siyarai ka e iyapana tenawarimaga wirawagana

yona ebo ebo tagamana ragidai ki nakatapu. ²⁹ Nu kuduba ka eba e nu tononibu ragidai, ade nu kuduba ka eba e bonanai wainapamana iwagamana ragidai, ade nu kuduba ka eba iyapana e yonai tademana kabu-kabuwa ragidai. Nu kuduba ka eba matakira kwaigamana ki puyoi wadi-mipi, ³⁰ bo sigira ebo ebo wadumupu ragidai iyatamana ki puyoi wadimipi bo nu tenawarinuga wirawagana yona ebo ebo iwagamana ki puyoi wadimipi bo yona ebo ebo ki mibai wainapamana matarau iwagamana ki puyoi wadimipi. Pa mena. ³¹ Mamanuga God e Keyai puyo ebo ebo nu negeyau ki dai ka kawakawaya ade dai ka pa mena ki pokere wi notaga puyo kawakawaya ki tepamana ki nana kawareya yodono.

Wi badidi maba kwaiwagamana nidibuwani ki ka bagi kawaya ko nau karako kabuwaniyani yau ka bagi kawaya esida.

13

Nota kwarikwarisi ki yonai

¹ Nau tenawarini wirayagisi da nau iyapana yonamaga ebo ebo kuduba suwogoni ade aneya kunumau idiwu mu yonamaga mete suwogoni ko nota kwarikwarisi ki notai nau rabina-neya pa mena, ki ka nau pa sini kororai maba bo bero maba ratabani mena wagau ko nau mibini ka pa mena. ² Nau uburoni Mamanuga God e bonanai wainaponi iyapana tadeyoni bo katai wasisinai apunai maba tondoni yona wekewekei kuduba ki mibai mataraponi bo nau sumani ragiragi kawaya ki pokaiya kweya mo siyani da e kiroto

uburoto kayayagisi, nau inako kwae-sugoni ko ade nota kwarikwarisi ki notai nau bamaneya pa mena, ki ka nau badidi kwaesugakani ki mibai ka pa mena pa kororai. ³ Nau niya gwedegwedeni kuduba iyapana tageyani gawarara ade nau niya midini kwakwarepuni mete nida tageyani da mu nau matau pasusinimoto ko ade nota kwarikwarisi ki notai nau bamaneya pa mena, ki ka nau badidi kwaesugakani ki pokaiya ka nau gwede bagi mo eba bananapani.

⁴ Nota kwarikwarisi ki notai nau rabinaneya tondono ki ka nau eba diriwa diriwa kwaesugoni ko nau kwarisisugani bagi mena kwaesugoni. Nota kwarikwarisi ki notai nau rabinaneya tondono ki ka nau eba nuwaroro-sugoni, eba noda gongomusugoni ade nau niya sini eba tepaponi. ⁵ Nota kwarikwarisi ki notai nau rabinaneya tondono ki ka nau kowaniyoma eba raurutamoni, eba kapoisugoni ade eba tayatayabadaai kwaesugoni. Nota kwarikwarisi ki notai nau rabinaneya tondono ki ka iyapana berokoi badidi kwaetagubu nau bamaneya ki nau eba notaponi ko deni mena notagogapani. ⁶ Nota kwarikwarisi ki notai nau rabinaneya tondono ki ka nau berokoi kuduba tagararapani manako yona mibai mena yadani doko mamamaponi. ⁷ Nota kwarikwarisi ki notai nau rabinaneya tondono ki ka nau ewanere eba wirasugani ko nau sumani pokaiya gwede yabaraneya nawanani tondau ki deneya nau deni mena yaroni giruru maba kobaiya tesugoni.

⁸ Mamanuga God e bonanai waina-piyamu tagamu ragidai mu yonamaga ka mara mosi

kewoyagisi. Iyapana mu tenawarimaga wirawagau yona ebo ebo tagamu ragidai ki mu umunumaga ka mara mosi bodayagisi. Katai wasisinai ragidai mu kataimaga kuduba ka mara mosi gogayagisi. Ko nota kwarikwarisi ki notai ka maramara tondono kaniyono ko eba kewoyagisi. ⁹ Wainapumuri; Nu badidi kataigibi bo nu Mamanuga God e bonanai badidi wainamipi iwagibi ki nu dai mena wainamipi ko eba ki kuduba kataigibi wetawetara. ¹⁰ Ko gwede bagi supasupai mena matarawagana ki marai baiyagisi makeya ki ka nu yewe wairau katai marai munta daikere mena kataigibi ki kuduba gogayagisi.

¹¹ Nau munu marai munta tondekeya makeya ki ka nau yonani ade nau nuwani notani ka munurasi mu yona-maga ade mu nuwamaga no-tamaga ki maba wainapekeya. Ko karako nau apunusugubuwani ki pokere munu rasi mu nota-maga maba ki nau eba nota-pakani. ¹² Nu karako badidi empemei ki ka nu kiyabunuga kaburu eunapiyau ki rabinaya naigida eba empemei ki maba nu empemei. Ko mara baiyagisi da nu Keriso mete deni deni emepe kasiwara-igamu. Nau katai karako kataisugu-buwani ki ka marai munta madanai daikere mena ko mara ki makeya ka Mamanuga God nau nuwani notani kuduba empupu siwa kataiwena ki maba ka nau mete kina gwede kuduba empani siwa kataisugani. ¹³ Ko karako ka apeya eyaka yau mena uburau; Nu sumanuga ki kena, nu gwede yabaranugu tondau nawanai idiwei ki kena, ade nu nota kwarikwarisigamana notai ki kena. Ko yona apeya eyaka

mu paunamugu nota kwarikwarisi ki mena ka esida.

14

Mamanuga God e Keyai ki puyoi dai ki

¹ Ki pokere kowaniyoma, wi deni deni nota kwarikwarisi kasiwaraiwogoi ade wi nuwaga notaga Mamanuga God e Keyai puyo ebo ebo nu negeyau ki mena notapiyoi idiwoi. Mamanuga God e bonanai wainapamana iwagamana matara ki puyoi ka bagi kawaya esida ki pokere wi nuwaga notaga puyo ki kawareya ukworono.

² Iyapana nima e tenawarai wirawena da e yona ebo ebo wagau ki ka e Mamanuga God bameya wagau ko eba iyapana kaina mu bamamugu wagau da mu e yonai ki kataitagisi. E wagau ki mu eba wainapiyamu mibai ka e Mama-nuga God Keyai ki kasiyarai pokaiya yona wekewekei ki wagau. ³ Ko iyapana nima Mamanuga God e bonanai waina-piyau ade iyapana kabuwatamiyau ki ka e mu waitatamiyau, mu togitamiyau ade mu rabinamaga miniyau kwarisi nuwa-nusuru tageyau. ⁴ Iyapana nima e tenawarai wirawena wagau ki ka e ebo nene mena kwaewagau, ko iyapana nima Mamanuga God e bonanai wainapiyau matarapiyau ki ka e kowaiyoma Mama-nuga God nene dibipiyamu ragidai ki mu kuduba mete waitatamiyau.

⁵ Nau nuwaneya ka wi kuduba wi tenawariga wirawagana da wi yona ebo ebo iwagamana ki nana, ko ki ka ade erida. Wi kuduba Mamanuga God e bonanai wainapamana matarau iwagamana ki ka bagi kawaya esida. Iyapana

nima Mamanuga God e bonanai wainapiyau iyapana kabuwa-tamiyau ki kawayai ka esida ko iyapana nima e tenawarai wirawena yona ebo ebo wagau ki kawayai ka erida. Ko iyapana mosi uburoto e tenawarai wirawena pokaiya wagubu ki mibai mete matarapoto ki ka baganai. E iyapana kuduba ika Mamanuga God nene dibimupu ki mu waitatamiyau.

⁶ Kowaniyoma, nau wi bamagau bausugani manako nau tenawarini wirayagisi yona ebo ebo suwogoni ki ka yona ki wi toginiyoto bo pa mena? Ki pa mena. Ko nau wi bamagau bausugani manako yona wekewekei mo matarapani bo katai mo suwagani bo Mamanuga God e bonanai wainapuwani ki suwagani bo kabuwa yonai mo wi kabuwaniyani, nau inako kwaesugoni ki ka nau wi waitaniyakani ki pokere ki ka bagi kawayai.

⁷ Nau keyakeyai mo suwagani wainapumuri; Binogo yo ripa tapai ki mu ka eba gwede mosi iyaiya. Iyapana nima e idai binogo umunai ki kawareya eba taroto ko pa siyonoto ki bonanai ka eba bagi, ade iyapana nima e idai ripa tapai ki kawareya eba taroto ko pa asusu miniyoto ki ka ratabai kawayai. ⁸ Ade iyapana bawiw siyonoto bababa ki ka e kowaiyoma eba wainapomoto ki pokere mu ta yo kepata eba tepomoto baitagisi.

⁹ Ki maba, wi tenawariga wirayagisi pa umunuga mena pokaiya iwagi ki ka iyapana wi yonaga ki mibai badidi maba wainapomoto kataitagisi? Ki pa mena. Wi yonaga ki ka wi pa nusuru maba tamu. ¹⁰ Tawana tawana, madega kauwagau madega posiwagau ka yona ebo ebo posiwena uburau ko yona ki kuduba mu mibimaga mete

kina. ¹¹ Nau tawana mo bausugani manako iyapana mosi e yonai nau eba kataineya ki yagisi ki ka nau babasugani manako ki pokaiya ka e kataiyagisi da nau ka tawana kudubai mu iyapanamaga mosi ade nau mete kataisugani da e ka eba nau tawanani mete eyaka mena apunai.

¹² Baganai, Mamanuga God e Keyai puyo ebo ebo nu negeyau ki diriwai wi kwaiwagamu ki pokere wi sumaga eyaka mena Mamanuga God nene wi mete dibipiyamu ragidai mu togitamana ki nana ki puyoi mena wi paunagau wadumuri kawaya.

¹³ Iyapana nima e tenawarai wira-wena da e yona ebo ebo wagau ki ka e Mamanuga God bameya guriguriyagisi da e yona badidi wagubu ki mibai matarapana puyoi ki e mete kweyoto.

¹⁴ Nau tenawarini wirawena pokaiya gurigurisugakani ki ka bani nau keyaini bagi kawaya guriguriwagau ko nau badidi gurigurisugubuwani ki mibai nau niya notani mete eba kataiweni. ¹⁵ Ki pokere nau badidi kwaesugani? Nau yau wainapakani; Nau keyaini pokaiya gurigurisugani ade nau notani pokaiya mete gurigurisugani.

Nau keyaini pokaiya umayosugani ade nau notani pokaiya mete umayosugani. ¹⁶ Wi tenawariga wirayagisi manako wi keyaiga mena pokaiya Mamanuga God paraupiyoi ki ka iyapana wi paunagau idiwu ki wi guriguriga mibai badidi maba wainapomoto were tagisi ke; ‘Ki mibai.’ Wi iwagubu ki mu wenagumaga mena wainamupu.

¹⁷ Wi Mamanuga God bameya badidi iwagubu ki bani bagi kawaya ko iyapana wi guriguriga ki wainamupu ki ka mu wi bonanaga ki mena wainamupu ko yona ki mibai mu eba togitapu.

¹⁸ Wi kuduba tenawariga wirawena pokaiya iwagamu ki ka erida ko nau tenawarini wirawena pokaiya kawareya kawareya suwagakani ki ka kawaya daganani esida. Nau ki nene Mamanuga God paraupakani, ¹⁹ ko nu sumanuga eyaka mena ragidai Mamanuga God nene dibipomoto ewapururu idiwono manako nau mu paunamugu uburani yona mo suwagani ki ka nau yau mena kwaesugani; Nau iyapana kabuwa-tamana ki nana uburani yona matarau rogobitau suwagani manako iyapana yona ki mibai wainapomoto ki ka bagi kawaya. Ko nau uburani nau tenawarini wirawena pokaiya pa ratabasugoni yona rowarowa kawaya suwogoni tondoni da iyapana nau yonani ki mibai eba waina-pomoto ki ka eba baganai.

²⁰ Munu wawayai mu ka berokoi kuduba ki mu gogoi ki pokere wi mu maba idiwoi ki ka bagi kawaya. Ko munu wawayai mu notamaga ade mu kataimaga ka eba kawaya ki pokere mu notamaga pa mena ki mu maba wi inako eba idiwoi ko iyapana kawakawai mu notamaga mete kina ki mu maba idiwoi. ²¹ Mamanuga God e gorai mosi okamupu ki wagubu ke;

‘Nu Kaiwawonuga wagau; Iyapana kwaiyanai ragidai mu yonamaga ebo ebo tagamu ki mu pokamugere ade mu umunumugere ka nau iyapananiyoma yau nau yonani tadeyani ko mu nau yonani ki eba wainapamana wainapomoto.’

²² Nu tenawarinuga wirawagau pokaiya iwege-meiki ka eba nu Iyesu sumapemei ragidai nu nene ko ki ka e eba sumapiyamu ragidai ki mu

nene da mu ki pokaiya Mamanuga God e kasiyarai matarau empamana ki nana. Ko nu Mamanuga God e bonanai waina-pemei matarau iwegemei ki yonai ka eba mu nene ko ki ka e sumapemei ragidai nu nene.

²³ Wi sumaga eyaka mena ragidai kuduba Mamanuga God nene dibipiyoi idiwoi ade ewapuru mena wi tenawariga wirawena pokaiya yona ebo ebo iwogoi manako pakasi iyapanai mosi bo suma eba sumawagau apunai bo ridai mosi ika baiyagisi wi wainaniyoto ki ka e uburoto wi kuduba notababa ragidai nidini. ²⁴ Ko wi Mamanuga God e bonanai wainamupu ki matarau iwogoi manako pakasi iyapanai mosi bo suma eba sumawagau apunai bo ridai mosi ika baiyagisi wi yonaga ki wainapoto ki ka wi yonaga ki sikuru maba e rabineya suroto e paerei badidi kwaewena ki ugwadini ragiragi. ²⁵ E wekei kuduba ki matarayagisi manako e notai wirayagisi Mamanuga God e yabareya kwarisi-yagisi e umunere yagisi ke; ‘Mibai, Mamanuga God yewe wi mete kina.’

Nu badidi maba Mamanuga God e si tepapamu.

²⁶ Kowaniyoma, nau suwagubuwani ki mibai ka yau kena; Wi Mamanuga God e si tepapamana ki nana dibipu-muri ki ka wi yau kwaiwagi; Wi mosi ka umayo yadini, wi mosi ka kabuwa yonai mo yagisi, wi mosi ka Mamanuga God e gwede mo kabuwapupu ki matarapoto, wi mosi ka e tenawarai wirawena ki pokaiya Mamanuga God e yonai yagisi, ade wi mosi ka e yonai wagubu ki mibai wirapoto matarau yagisi. Ko wi

yau kuduba kwaiwogoi ki ka wi kowaguma Mamanuga God nene wi mete ewapuru dibipiyamu ragidai ki mu togitamana ki nana kwaiwogoi. ²⁷ Wi dibipumuri idiwoi manako wi paunagau iyapana mosi uburoto e tenawarai wirawena ki pokaiya yogono ki ka baganai e yogono. Ko wi ropani kawaya inako eba ubumuri iwogoi. Iyapana apeya bo apeya eyaka ki mu mena ubumoto tagisi ko ade iyapana mosi mu ewamugu mete uburoto mu tagubu ki mibai wirapoto matarau yagisi ki ka baganai. ²⁸ Ko yona ki wirapana matarapana apunai bo ridai mosi ika pa mena ki ka tenawarai wirawena apunai ki yona kamadini e ebo rabineya mena Mamanuga God siyono.

²⁹ Wi dibipumuri idiwoi manako wi paunagau ridi bo apunu dai ubumoto Mamanuga God e bonanai wainamupu ki matarau tagisi ki ka mu apeya bo apeya eyaka mu mena inako ubumoto tagisi ko wi dai ki ka wi notaga pakara-yagisi naigida mena notapumuri popo were iwagi da mu tagubu ki supasupai bo eba supasupai. ³⁰ Iyapana mosi uburoto yogono manako ki makeya ka Mamanuga God wi iyapanaga mosi gwede mo kabuwapupu da e yona ki matarapana ki nana ki ka e deni mena uburoto yona ki yagisi ko naiya wagawa apunai bo ridai ki e yona kamadini. ³¹ Wi eyaka eyaka ubumuri Mamanuga God badidi kabuwanibu ki makeya mena iwagi ki ka wi kuduba katai wadumuri ade wi rabinagau kasiyara mete waina-pumuri. ³² Iyapana nima Mamanuga God e bonanai wainapana wagana ki puyoi wadubu ki ka e badidi wagana ki makeya mena yagisi ko eba asusu yagisi, ³³ mibai ka Ma-

manuga God e eba nuwaiya nu asusu iwagamana kwaiga-mana ki nana ko e nuwaiya nu ewapuru mena nuwabagi rabineya naigida mena makeya makeya kwaigamana ki nana.

Tawana tawana wi sumaga eyaka mena ragidai dibipiyamu idiwu, ³⁴ki ka ridi pa kerekereretagisi idiwono. Oragai apunai Mosisi gora okapupu ki wagubu da ridi mu ka kwarisitagisi ko eba yabiyabiri ubumono. ³⁵Mu gwede mo kataitagama wainapiyamu ki manui ka mu mubo nobo-momuguma tawamugu manutamini ko mu iya-pana Mamanuga God nene dibimupu idiwu ki mu pauna-mugu ubumoto tagisi ki ka midimama.

³⁶Wi nau sidimuri; Mamanuga God e yonai yabiri wi bamagau bauwena bo? Ade wi mena yona ki mibai wainamupu bo? Ae, pa mena. ³⁷Iyapana nima wainapiyau da Mamanuga God e bonanai wainapana wagana matara ki puyoi e wadubu bo puyo kudubai dai e mete tepupu ki ka e uburoto mibipoto da nau Poru badidi okapuwani ki kuduba ka nu Kaiwawonuga e yonai. ³⁸Ko e ki eba kwaeyagisi ko pa wainapoto kamadini ki ka e badidi yogono ki wi mete pa wainapiyoi kamodoi.

³⁹Ki pokere kowaniyoma, wi nuwaga notaga Mamanuga God e bonanai wainapamana iwagamana ki puyoi kawareya ukworono. Iyapana dai mu tenawarimaga wirawena pokaiya tagamu ki mete baganai, eba bodatamiyoi. ⁴⁰Ko wi badidi kwaiwogoi ki ka wi asusu yabayababa eba kwaiwogoi ko supasupai makeya mena kwaiwogoi.

15

Keriso ade iyawena kipu ubupu

¹ Kowaniyoma, nau naiya Iyesu e yonai bagi kawayu dimasugekeya wi kabuwaniyekeya manako wi yona ki wainamupu wadumupu doko sumamupu ki kawareya nau karako yona ki wi ade nidiyana wainapakani.

² Yona bagi kawayu nidibuwani ki wi wadumuri doko ki ka wi iya waunai wadumuri. Ko wi sumamupu ki ragiragi kawayu eba wadumuri doko ki ka wi sumaigamawa ki mibai pa mena.

³ Mamanuga God e yonai mibai kawayu esida nau kabuwasinibu nidi-buwani ka yau kena; Mamanuga God e okai badidi okamupu ki makeya mena ka Keriso nu biginuga nene powena. ⁴ Ade e okai badidi okamupu ki makeya mena ka mu e ononomupu manako mara apeya eyaka ki eweya ka e ade iyawena kipu ubupu. ⁵ Ki eweya ka e apunu Pita bameya matarawena manako ki eweya ka e tadeyau kabukabuwa ragidai ida esida kewowena kerapu apeya (12) ki mu kuduba bamamugu mete matarawena. ⁶ Ki eweya ka e kowakowaiyoma ropani kawayu kuduba 500 mara eyaka mena ki rabinaya mu paunamugu matarawena da mu kuduba ewapuru mena e kiyabui emupu. Iyapana ki dai mena popotagubu ko ropani kawayu idiwu. ⁷ Ki eweya ka e apunu Diyemesi bameya matarawena manako ki eweya ka e tonotapu ragidai kuduba mu bamamugu mete matarawena. ⁸ Ko siyarai ka e nau niya bamanaya mete matarawena, ko nau ka ridi munu

wenatamiyamu bababa ki maba nau wenasugubuwanani.

⁹ Iyesu tonotapu ragidai mu kuduba ka esida ko mu paunamugu nau mena ka erida. Nau naiya Iyesu sumapamawa ragidai giritamekeya pasutamekeya umekeya ki pokere e tonotapu ragidai mu paunamugu nau koritasinibena ki ka supasupai. ¹⁰ Ko nau paereni ki denai bita naubo wadana ki ka Mamanuga God e rikapupu deni mena nau wadisinibu bagi ki pokere nau karako badidi maba tondakani ki ka nau Poru yau kena. E nau wadisinibu bagi ki ka eba kororai ko ki mibai mete kipu. Iyesu tonotapu ragidai kuduba mu ka Mamanuga God nene ragiragi kawaya upitagamu ko nau e nene muya nunurakani upisugakani ki ka ragiragi kawaya esida. Ko ki ka eba nau naubo kasiyarani pokaiya inako upisugakani ko Mamanuga God nau deni mena wadisinibu bagi puyo tegebu ki kasiyarai pokaiya ka nau inako upi-sugakani. ¹¹ Nau dimasugekeya bo mu dimatagamawa ki ka asusu, mibai nau yo mu ewapuru ka Keriso e yonai yau mena kawareya dimaigemeya manako wi yona ki wainamupu sumamupu.

Nu ade iyaigamu kimamu ubumamu

¹² Keriso powena ko Mamanuga God e ade iyapupu kipu ubupu ki yonai nu dimaigemei ki pokere wi dai badidi pokere iwagamu da popotagubu ragidai ewa eba iyatagisi kimoto ubumoto? ¹³ Wi yona iwagamu ki mibai maba ki ka Keriso mete eba iyawagubena kipena ubupena. ¹⁴ Ade Keriso eba iyawagubena kipena ubupena maba ki ka nu yona bani dimaigumpena

ade wi ka yona bani sumampena? Ki pa mena.
¹⁵ Ade yau mete wainapumuri; Wi iwagamu ki mibai maba ki ka nu iwegemei da Keriso iyawena kipu ubupu ki ka nu Mamanuga God bera umani simpena, mibai ka popotagubu ragidai eba iyatagisi kimoto ubumoto ki ka Mama-nuga God yabiri Keriso eba iyapena kipena ubupena. Ko nu iwegemei da e iyawena kipu ubupu ki pokere wi badidi iwagamu ki mibai maba ki ka nu be-raigemei. ¹⁶ Wainapumuri; Wi iwagamu da iya-pana popotagubu ragidai eba iyatagisi kimoto ubumoto ki ka wi mete iwagamu da Keriso e eba iyawena kipu ubupu. ¹⁷ Ade Keriso eba iyawagubena kipena ubupena maba ki ka wi sumaga ki mibai pa mena kororai ki pokere Mamanuga God wi bigiga ki eba empena surupena ko wi karako wi bigiga mena rabineya idimpibena. ¹⁸ Wi wainapiyamu ki mibai maba ki ka ade iyapana Keriso sumapamawa da popo-tagubu ragidai ki mu mete kina iya waunai eba wadumpena. ¹⁹ Nu deni mena popoigamu ade iya ewa eba yadamu ki ka nu gwedewau Keriso pokaiya puyo ewa wadamana nawanai idiwei ragidai ki nu nuwaboyanuga ka kawaya daganani esida ko waira yau notai mena wainapiyamu ragidai tawana tawana idiwu ki mu nuwaboya-maga ka maraitau erida.

²⁰ Wainapumuri; Mamanuga God e ka ororeya mena Keriso iyapupu kipu ubupu tondau. Nu maura amotana yabiri tepemei ki maba ka Keriso yabiri iyawena kipu ubupu da nu ki pokaiya kataigamu wetawetara da popotagubu ragidai ukwapamu ki mu mete iyatagisi kimoto ubumoto.

²¹ Apunu eyaka mena pokaiya ka po bauwena manako e pokaiya ka nu kuduba popoigamu. Ko ki maba, iyapana eyaka mena yabiri iyawena kipu ubupu ki e pokaiya ka popotagubu ragidai mete iyatagisi kimoto ubumoto. ²² Nu iyapana kuduba ka oragai apunai Adamu e momoiyoma ki pokere e pokaiya ka nu kuduba mete popoigamu. Ko ki maba, iyapana gwedewau Keriso e naureya idiwu ki ka mu e pokaiya ade iyatagisi kimoto ubumoto. ²³ Ko nu eyaka eyaka asusu inako eba iyaigamu kimamu ubumamu. Keriso e ka amotana maba yabiri iya-wena kipu ubupu ki pokere e ade wirayagisi baiyagisi makeya ki ka e iyapanaiyoma e eweya mete iyatagisi kimoto ubumoto. ²⁴ Nu iyaigamu kimamu ubumamu ki eweya ka mara siyarai baiyagisi. Mara ki makeya ka Keriso uburoto kunuma waira kaiwawoi, kunuma waira kawakawai, ade kunuma waira kasiyarai ebo ebo mete kina ki kuduba raurutamini deni mena suru-tamini manako ki eweya ka e uburoto e Kaiwawowena ki kasiyarai kuduba yadini Mamanuga God e idai rabineya taroto. ²⁵ Mibai, Keriso e Kaiwawoyagisi tondono yarona da Mamanuga God uburoto e iyaraiyoma kuduba kwana-tamini e Gubagai kerarai kobaiya nakatamini kewoyagisi. ²⁶ E iyarai siyarai surupoto ki ka po e kasiyarai, ²⁷ mibai ka Mamanuga God e okai wagubu ke; 'Mamanuga God gwede-gwede kuduba Keriso e kerarai kobaiya nakapupu.' Oka ki 'gwedegwede kuduba' nene wagubu ki ka e eba Mamanuga God e eya Keriso kobaiya tondana ki nana wagubu, mibai ka gwedegwede kuduba Keriso e kerarai

kobaiya nakapana apunai ka Mama-nuga God e eya mena. ²⁸ E gwedegwede kuduba e Gubagai kerarai kobaiya nakapoto kewoyagisi ki ka e Gubagai kwarisiyagisi e Mamai kobaiya tondono. Naiya ka Mamanuga God gwedegwede kuduba e Gubagai kobaiya nakapupu, ko mara ki makeya ka gwedegwede kuduba ade Keriso mete kina Mamanuga God e kobaiya idiwomu manako e mena nu Kaiwawonuga kawaya uburono.

²⁹ Karako nau yona mo suwagani wainapumuri; Iyapana dai mu ka Iyesu e si pokaiya mu kowamuguma popotagubu ragidai ki mu nene siruwatagamu. Ko iyapana popotagubu ragidai ki eba iyatagamana kimana ubumana maba ki ka iyapana ki mibai gwede wenawagana ki nana inako kwaetagamu? Popotagubu ragidai eba iyatagisi kimoto ubumoto ki mibai maba ki ka mu gwede nana mu kowamuguma popotagubu ki mu nene kawareya ade siruwatagamu? ³⁰ Ade nuyo, nu wainampena da nu popoigamu ki ka nu ewa eba iyaigamu kimamu ubumamu ki ka nu upinuga kwaigemei yau kamadumpena, mibai ka upi yau pokaiya ka nu maramara po yawateya iwei. ³¹ Kowaniyoma, nau yona mibai suwagakani; Nau maramara po bananapakani. Ko nau yo wi ewapuru nu Kaiwawonuga Keriso Iyesu e naureya idiwei ki nene nau mamamasugakani ki pokere nau yona yau matarau wi nidiyakani. ³² Nau yewe natere Epeso rabinaya iyapana berokoi 'papa kamarai' maba mete kandeigemeya. Nau upi kwaesugakani ki denai yewe wairau mena wadana wainapena ki ka nau upi yau kamadubena. Iyapana

popotagubu ragidai eba iyatagamana kimana ubumana ki mibai maba ki ka nau upini pokaiya muya nunurakani bita makari bananapakani ki kamadu-bena manako iyapana dai tagamu ki kawareya nau mete suwagubena ke; ‘Bani yo awana karako kupomu mamamaigomu, mibai ka marawani ka nu popoigamu ko ewa mo eba iyaigamu.’

³³⁻³⁴ Wakapa giriwagi wi notaga paparayagisi kwaenda wi wiga kerapu wadewadeiwagi, mibai ka; ‘Bagi kwae-tagamu ragidai ki bigi kwae-tagamu ragidai mu paunamugu idiwono ki ka bagi ragidai ki mu iyamaga giriyagisi.’ Wi bigi karako kamadumuri nota bagi mena notapiyoi. Nau suwagakani yau pokaiya ka nau bani wi dai midimama negeyakani mibai ka wi dai Manuga God eba kataigau.

Nu midinuga kwakwarepunuga waunai

³⁵ Wi dai bani manu iwagi ke; ‘Popotagubu ragidai mu ka badidi maba ade iyatagisi kimoto ubumoto idiwono? Ade mu kimoto ubumoto ki ka mu kwakwarepumaga badidi maba wenayagisi?’

³⁶ Ki ka notababa yonai. Nau waira yau keyakeyai suwagani wainapumuri; Wi momai mosi waira rabinaya umuri ki ka e eya puwayagisi manako mibai waunai miniyoto daburi. Momai oragai ki eba puwayagisi ki ka mibai waunai ki mete eba kiroto. ³⁷ Wi neka momai bo gwede mo momai inako umuri ki ka pa momai da e eya ropayagisi ko momai ki pokaiya ka gumai baiyagisi kayayagisi manako kwarai wenapoto yaroto.

³⁸ Mamanuga God e ebo nuwaiya ki pokere e momai kiyabumaga ebo ebo nakapupu ade momai ki eyaka eyaka mu pokamugere ka gumai ade kwarai kiyabumaga ebo ebo ki mete wenayagisi baiyagisi kayayagisi.

³⁹ Ki maba, gwedegwede kuduba iyaiya mu kiyabumaga ka mete ebo ebo; Iyapana kaina nu kwakwarepunuga ka ebona. Papa mu kwakwarepumaga ka ebona. Midiwari mu kwakwarepumaga ka ebona. Ade raubiyo awanau mu kwakwarepumaga ka mete ebona.

⁴⁰ Gwedegwede wairau mu kiyabumaga ka ebona ade kunumau mu kiyabumaga ka ebona. Waira nene ki tanai ka ebona ade kunuma nene ki tanai ka mete ebona. ⁴¹ Madega tanai ka ebona, siragamu tanai ka ebona, ade supama tanai ka ebona. Ade supama eyaka eyaka mu tanimaga ka mete ebo ebo.

⁴² Popotagubu ragidai ade iyatagisi kimoto ubumoto ki ka mu keyakeyai nau karako suwagubuwani yau maba. Nu iyapana mosi e kwakwarepui ononopamu ki ka e kwakwarepui waira rabineya puwayagisi. Ko e ade iyayagisi kiroto uburoto ki ka e kwakwarepui waunai ki maramara tondono kaniyono. ⁴³ Iyapana mosi e kwakwarepui ononopamu ki kiyabui ka berokoi kawaya ade e kasiyarai pa mena. Ko e iyayagisi kiroto uburoto ki ka e tanai bagi kawaya ade e kasiyarai mete kawaya. ⁴⁴ Iyapana mosi poyagisi ononopamu ki ka nu e midi kwakwarepui ki ononopemei. Ko e iyayagisi ki ka e keyai ki ebo midi kwakwarepui mete wenayagisi kiroto uburoto.

Nu yewe wairau idiwei ki ka nu midinuga kwakwarepunuga mete kina ki pokere nu popoigamu ade iyaigamu ki ka nu keyainuga e ebo midi kwakwarepui mete wenayagisi kirotu uburoto. ⁴⁵ Mamanuga God e okai mosi wagubu ke; ‘Mamanuga God wagubu e umuneya ka apunu Adamu iyapana kaina yabiri wenawena nu kwakware-punuga iyai ki kerarai e birikapupu.’ Ko apunu Adamu ewa bauwena ki e Keyai ka nu maramara idiwana kaiwana ki iyai nu negeyau. ⁴⁶ Nu keyainuga iyai ka eba yabiriwena. Pa mena. Nu midinuga kwakwarepunuga yabiri wenawena manako ki eweya ka e nu keyainuga negebu. ⁴⁷ Adamu yabiri ka Mamanuga God waira pokaiya yamana-pupu ko Adamu ewa e ka kunuma were kawapu. ⁴⁸ Iyapana waira yau notai wadamu doko ragidai ki ka mu waira pokaiya yamanapupu apunai Adamu e wenai. Ko iyapana Mamanuga God e notai wadamu doko ragidai ki ka mu kunuma were kawapu apunai ki e wenai. ⁴⁹ Nu yewe wairau wenaigibi ki ka nu waira pokaiya yamanapupu apunai e kiyabui maba wenaigibi ko mara ewa baiyagisi ki ka nu kiyabunuga kunuma were kawapu apunai ki e kiyabui maba wenayagisi.

⁵⁰ Kowaniyoma, nau suwagubuwani ki mibai ka yau kena; Nu midinuga kwakwarepunuga yau ka Mamanuga God e gari rabineya eba kaniyoto. Ade puwawagana kwakwarepui yau ka maramara tondana kaniyana kwakwa-repui ki watai eba yadini. Pa mena.

⁵¹⁻⁵² Kowaniyoma, nau yona mibai wekewekei yau matarapani suwagani wainapumuri; Nu

kuduba ka eba popoigamu mibai ka bawiwī siyarai yogono makeya ki ka nu yabunuga topemei papemei ki maba garugaru mena ka nu kuduba midinuga wirapoto ebo wenayagisi. Bawiwī ki yogono makeya ka popai ragidai iyatagisi mu midimaga kwakwarepumaga waunai ewa eba puwawagana ki pokaiya kimoto ubumoto manako nu iyaiya idiwei ragidai ki nu midinuga kwakware-punuga ki mete wirayagisi waunai wenayagisi. ⁵³ Nu midinuga kwakware-punuga oragai puwawagana ki wira-yagisi eba puwawagana ki wenapoto. Ade nu midinuga kwakwarepunuga oragai powagana ki wirayagisi eba powagana ko maramara tondana kaniyana ki wenapoto. ⁵⁴ Ko nu midi-nuga kwakwarepunuga puwawagana ki wirayagisi eba puwawagana ki wenapoto ade nu midinuga kwakwarepunuga powagana ki mete wirayagisi eba powagana ki wenapoto kewoyagisi ki makeya ka Mamanuga God e okai badidi wagubu ki mibai wenayagisi. Oka ki wagubu ke;

‘Po kasiyarai deni mena kewowena ko ewa mo eba tondono.’

Ade wagubu ke;

⁵⁵ ‘Poyo, kau nu rauruniyana ki kasiyarai ka bani? Poyo, kau nu giriniyana pasuniyana ki kasiyarai ki kau bani wadi?’

Oka ki inako wagubu.

⁵⁶ Nu paerepemei bigi kwaigemei ki pokaiya ka po nu giriniyana pasuniyana ki kasiyarai ika wadau. Ade gora oragai umanibu dokodoko ki pokaiya ka bigi e kasiyarai mete ika wadau.

⁵⁷ Ko nu Mamanuga God paraupamu; E wagubu

umuneya ka nu karako nu Kaiwawo-nuga Iyesu Keriso e pokaiya po kasiyarai ki kuduba rauru-pamu.

⁵⁸ Ki pokere kowaniyoma, nau nidiyani wainapumuri; Wi Mamanuga God e nene ragiragi kawayu ubumoi ko eba kekeraiwogoi. Wi kataigubu kewo-wena da wi ubumu nu Kaiwawonuga e upi badidi kwaiwagamu ki ka eba kororai ko ki denai ka wi aita ewa wadumuri. Ki pokere wi nuwaga notaga eyaka mena e upi mena kawareya ukworono ade e mena upi kwaiwogoi yamoi.

16

Puyo nakapamana ki nana

¹ Karako nau Iyesu sumapiyamu ragidai tawana Diyudiya rabineya Mamanuga God nene dibipiyamu idiwu mu puyomaga bowa madai dai wi damupamana ki nana manusinimupu ki yonai suwagani; Nau Iyesu sumapiyamu ragidai tawana Garasiya rabineya badidi kwaetagamana ki nene tadebuwani ki nau wi mete nidiyakani da wi mu kwaetagamu ki maba wi mete inako kwaiwogoi.

² Maramara pura kawaiiya ka wi eyaka eyaka bowa madai wadamu ki maraitau bo kawaitau ki wi wibo denegau dai nakapiyoi da nau wi bam-agau ika bausugani ki ka wi puyoga ki nu irim-agere tepamu mu puyomaga tonopamu. ³ Nau ika bausugani ki ka nau wi puyoga ki tepamana kayataga-mana ragidai winetampu ki mu okamaga mo okapani manako mu oka ki puyo ki mete tepomoto natere Diyerusaremu kayatagisi. ⁴ Ki

makeya nau naubo wainapani da baganai ki ka nau niya uburani mu mete kaigamu.

Apunu Poru badidi kwaewagana notapupu

⁵ Nau tawana Makedoniya rabineya natere natere bausugana kayasugana wainapakani ki pokere nau kani ki umoni da kewoyagisi ki ka nau wi eminiyana ki nana ika bamagau mete bausugani. ⁶ Nau nusuru marai wi bamagau ika wi mete rowarowaitau idiwana wainapakani ko nau ki kwaesugani bo pa mena ki nau karako naigida eba wainapakani. Nau wi mete ika idiwomu da nau tawana mosi ade kayasugana wainapani ki ka wi ubumuri nau waitasinimuri manako nau wi kamadiniyani kayasugani. ⁷ Nau eba ka were bausugana wi eminiyana ki nana wainapakani ko nu Kaiwawonuga wainapiyau da baganai ki ka nau mara rowarowaitau wi mete ika idiwomu. ⁸ Ko nau karako yewe natere Epeso rabineya tondoni da ‘Pentikosi’ ki marai kewoyagisi eweya ki nau ade kirani uburani kayasugani, ⁹ mibai ka nau Mamanuga God e upi yewe kwaesugana da iyapana ropani kawaye e sumapa-mana ki nana ki gudui e yewe kwai-pupu. Ko nau bodabodasiniamu ragidai ropani kawaye yewe mete idiwu.

¹⁰ Apunu Simosi wi bamagau bai-yagisi ki ka wi e diriwai naigida mena kwaiwagi mibai ka nau Keriso nene upisugakani ki maba e mete inako upiwagau. ¹¹ Wi mo e eba weretakaurapumuri ko wi ubumuri e waitapumuri nuwabagi rabineya tonopumuri umono da nau bamaneya yewe baiyagisi. Nau e nawanai tondakani ade

nau kowakowa-niyoma dai e mete bautagamana ki mu nene mete yabu tarakani.

¹² Nau karako nu waretanuga apunu Aporosi nene manusinimupu ki e nene suwagani; Nu kowanuguma wi bamagau daiyo kaiwa ki makeya ka nau apunu Aporosi mu mete kayatagamana ki nana ragiragi kawaya baiyonopekeya ko e eba kayawagana wainapupu ki pokere e karako tondono da e ebo mideya ka wainapoto ki ka e kiroto uburoto kayayagisi manako ika baiyagisi.

¹³ Wi wiga kwayubaga kwaiwogoi ade wi sumaga pokaiya yabarayabara ragiragi kawaya ubumoi. ¹⁴ Wi upi badidi kwaiwogoi ki ka wi nota kwarikwarisi ki notai pokaiya upiwogoi.

¹⁵ Kowaniyoma, wi kataigau da tawana Akaiya rabineya ka nu waretanuga Sitepanasi e tawai eyaka mena ragidai mete kina ki mu mena yabiri mu iyamaga wiramupu suma-tagubu. Mu nuwamaga notamaga eyaka mena Mamanuga God e iyapanaiyoma waitatamana ki upi kwaetagamana wainapiyamu ki pokere kowaniyoma, nau ragiragi kawaya wi nidiyakani yau kena; ¹⁶ Iyapana ki kena ade mu kowamuguma dai mu mete dibipiyamu upi eyaka mena kwaetamu ragidai ki mu wi naigida mena wiwiratamiyoi ade mu kobamugu idiwoi.

¹⁷ Apunu Sitepanasi yo Potunatasi yo Akaikasi mu nau bamaneya bautagubu ki ka nau mamasugubuwani. Nau wi yewe eba eminiyakani ki pokere mu bautagubu emitamakani ki ka nau wi yewe baigubu diyayai eminiyakani. ¹⁸ Mu bautagubu naiya wi wadinimawa tekateka ki maba

mu nau mete inako wadisiniyamu tekateka. Iyapana mu maba upi bagi kawaya inako kwaetagamu ragidai ki iyapana yabumugu mu parautamomu ki ka supasupai.

Parau siyarai

¹⁹ Nu sumanuga eyaka mena Mama-nuga God nene dibipiyamu ragidai tawana Aisiya rabineya idiwu ki mu wi parauniyamu, ade apunu Akwira e wainai Pirisira yo Iyesu sumapiyamu ragidai mu tawamaga rabineya mara-mara ewapuru dibipiyamu idiwu ki mu mete kina nu Kaiwawonuga e si pokaiya wi parauniyamu. ²⁰ Iyesu iyapanaiyoma kuduba yewe idiwu ki mu mete kina wi parauniyamu.

Wi yowaguma tataguma badidi maba parautamiyamu ki maba wi Iyesu supapiyamu ragidai kuduba mu mete inako deni deni parau kasiwaraiwogoi idiwoi.

²¹ Nau Poru nau parauni yau nau naubo idanere okapakani yau kena; “Kaiwa kaiwa wi bamagau.”

²² Iyapana nima nu Kaiwawonuga eba nota kwarikwarisipiyau ki ka Mamanuga God uburoto kowaga e kweyoto.

‘Maranata’, ki ka ‘Kaiwawonuga, kau wiranuwagi baunuwagi.’

²³ Wi paerega ki denai bita wibo wadamana ko ki ka Mamanuga God e rikapupu deni mena wi wadinibu bagi. Nu Kaiwawonuga Iyesu karako wi waitaniyoto da e wi nene kwaewena ki mibai wi naigida mena kataiwagi wetawetara.

²⁴ Nu Kaiwawonuga Keriso Iyesu pokaiya ka nau wi kuduba nota kwarikwarisiniyakani. Nau

nuwaneya wi nota kwarikwarisi ki rabineya idi-
woi.

Nau yonani ika kewowena. Kaiwa kaiwa.

lxxx

IYA YONAI
The New Testament in the Umanakaina Language of
Papua New Guinea
Nupela Testamen long tokples Umanakaina long
Niugini

Copyright © 1999 The Bible Society of Papua New Guinea

Language: Umanakaina

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2012-10-23

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 9 Oct 2020

92bb28a8-6181-5bd4-a67f-1906ab635008